

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Anca TOADER • Valentin MORARU

Educație muzicală

manual
pentru clasa

a V-a

 AROBS
Transilvania Software

**Acest manual este proprietatea
Ministerului Educației Naționale.**

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu
Programa școlară aprobată prin OM nr. 3393/28.02.2017.

Manualul a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale
nr. 5264/03.10.2017

**Numărul de telefon european de
asistență pentru copii:**

116.111

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Anca TOADER • Valentin MORARU

Educație muzicală

manual
pentru clasa
a **V-a**

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital.

Inspectoratul Școlar

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți: Prof. univ. dr. Gabriela Munteanu, Academia de Muzică, București
Prof. gr. I Valentina Gavrilă, insp. metodist, ISMB

Redactare: Gabriela Mangu
Ilustrare: Șerban Andreescu, shutterstock.com
DTP: Liviu Perța
Corectură: Eugenia Oprea

ISBN 978-606-706-629-6
ISMN 979-0-9009901-9-8

Copyright © 2017 Aramis Print s.r.l. toate drepturile rezervate

Aramis Print s.r.l. • Redacția și sediul social: B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833, sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: 021.461.08.10/14/15; fax: 021.461.08.09/19; e-mail: office@edituraaramis.ro; office@megapress.ro
Departamentul desfacere: tel.: 021.461.08.08/12/13/16; fax: 021.461.08.09/19; e-mail: desfacere@edituraaramis.ro
www.librariaaramis.ro
Tipărit la MEGApress

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNIE!

Versuri: *Andrei Mureșanu*

Muzică: *după Anton Pann*

Maestoso *mf*

Deș - teap - tă-te, ro - mâ - ne, din - som - nul cel de -
moar - te, În - ca - re te-a - dăn - ci-ră bar - ba - rii de ti - rani, bar -
ba - rii de ti - rani! A - cum ori ni - cio - da - tă cro -
ieș - te-ți al - tă soar - te, La ca - re să - se-n - chi-ne și cru - zii tăi duș -
mani, și cru - zii tăi duș - mani, A - mani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
"Viață-n libertate ori moarte!" strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

RECAPITULARE INIȚIALĂ	10
EVALUARE INIȚIALĂ	11
UNITATEA I. Cântarea vocală	12
I.1. Emisia vocală (poziție, respirație)	12
I.2. Dirijorul	16
Pregătirea intrării și tactarea măsurilor.....	16
Tactarea măsurii de doi timpi	17
Tactarea măsurii de trei timpi	18
Tactarea măsurii de patru timpi	19
Recapitulare	20
Evaluare	21
UNITATEA II. Melodia. Elemente de limbaj	22
II.1. Portativul, cheia sol, măsura, semnele de repetiție și voltele	22
II.2. Notația înălțimilor de note și profilul melodic	24
Recapitulare	26
Evaluare	27
UNITATEA III. Ritmul. Elemente de grafie	28
III.1. Notația duratelor (valorile de notă întreagă, doime, pătrime, optime, șaisprezecime) și a pauzelor corespunzătoare.....	28
Șaisprezecimea	30
III.2. Legato de expresie, de prelungire, punctat.....	32
Coroana, punctul de prelungire	32
III.3. Cântarea instrumentală.....	34
Blockflöte	34
Instrumente cu claviatură	35
Recapitulare	36
Evaluare	37
UNITATEA IV. Măsurile	38
IV.1. Măsura de doi timpi.....	38
IV.2. Măsura de trei timpi.....	40
IV.3. Măsura de patru timpi.....	42
1 Decembrie – Ziua Națională a României	44
Recapitulare	46
Evaluare	47

UNITATEA V. Elemente de folclor	48
V.1. Cântecele și colindele sărbătorilor de iarnă	48
V.2. Cântece și dansuri reprezentative pentru alte culturi	50
V.3. Dansuri și jocuri populare românești. Dansuri clasice	53
Recapitulare	56
RECAPITULARE SEMESTRIALĂ	56
Evaluare	57
EVALUARE SEMESTRIALĂ	57
UNITATEA VI. Elemente de structură	58
VI.1. Tonul și semitonul	58
VI.2. Sărbătorile primăverii	62
Recapitulare	64
Evaluare	65
UNITATEA VII. Tonalitatea	66
VII.1. Gamele Do major și la minor (natural)	66
VII.2. Sărbătorile Pascale	70
Recapitulare	74
Evaluare	75
UNITATEA VIII. Elemente de dinamică a interpretării	64
VIII.1. Termenii de mișcare	76
VIII.2. Termenii de intensitate. Nuanțele	78
Recapitulare	80
Evaluare	81
UNITATEA IX. Elemente de timbralitate	82
IX.1. Elemente de timbralitate vocală	82
IX.2. Elemente de timbralitate instrumentală	84
IX.3. Tipuri de timbralitate instrumentală	86
Formații instrumentale	86
Recapitulare	92
RECAPITULARE SEMESTRIALĂ	92
Evaluare	93
EVALUARE SEMESTRIALĂ	93
RECAPITULARE FINALĂ	94
EVALUARE FINALĂ	95

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE

Competențe generale și specifice	Conținuturi ale învățării	Titlul lecției
UNITATEA I – Cântarea vocală 1.1.; 3.1.;	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Cânt vocal</i>. Respirație, emisie vocală. • Gesturi dirijorale (iactarea măsurilor, pregătirea intrării), exerciții de respirație și de emisie; exerciții de încălzire a vocii pe sunete treptat suitoare și coborâtoare; exerciții de coordonare a cântului în ansamblu (față de gesturile profesorului); interpretarea unor lucrări muzicale simple. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări. 	1. Emisia vocală (poziție, respirație) 2. Dirijorul Pregătirea intrării și tactarea măsurilor Tactarea măsurii de doi timpi / <i>Hai, copii, cântați în cor!</i> , melodie franceză Tactarea măsurii de trei timpi / <i>Canar frumos</i> , L. v. Beethoven Tactarea măsurii de patru timpi / <i>Au clair de la lune</i> , melodie franceză Recapitulare / Evaluare
UNITATEA II – Melodia. Elemente de limbaj 2.1.; 1.1.; 3.1.;	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Elemente de limbaj muzical</i>. Portativ, cheie, măsură. Notația înălțimilor de note în cheia sol. Profilul melodic (repetare, direcție, mers treptat, salturi). Notația semnelor de repetiție și a voltelor. Exerciții de scriere și însușire a principalelor elemente de limbaj și de construcție a unui cântec; utilizarea notației semnelor de repetiție, a voltelor și observarea mersului discursului melodic în cântece; familiarizarea auditivă și vizuală a elevilor cu diferite aspecte ale elementelor de limbaj muzical și consolidarea elementelor deja învățate. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări. 	1. Portativul, cheia sol, măsură, semnele de repetiție și voltete / Tândărică 2. Notația înălțimilor de note și profilul melodic / <i>Carnavalul animalelor: Elefantul (fragment)</i> , C. Saint-Saëns; <i>Vulpea și găscă; Barbu Lăutaru</i> Recapitulare / Evaluare
UNITATEA III – Ritmul. Elemente de grafie 2.2.; 1.1.; 1.2.; 3.1.; 3.2.;	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Elemente de limbaj muzical</i>. Notația duratelor (valorile de notă întreagă, doime, pătrime, optime, șaisprezecime) și a pauzelor corespunzătoare. Legato de prelungire și legato de expresie. Punctul de prelungire. Coroana. Executarea unor exerciții ritmice; observarea raportului matematic între durate diferite; exerciții de notare proporțională a duratelor în diferite măsurii (2/4, 3/4, 4/4). Exerciții specifice cântului instrumental. Observarea relevanței contextului istoric al anumitor lucrări muzicale. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări. 	1. Notația duratelor (valorile de notă întreagă, doime, pătrime, optime, șaisprezecime) și a pauzelor corespunzătoare / <i>Vraja; Zvonul</i> , L. Comes Șaisprezecimea / <i>Alunelul</i> , melodie populară; <i>Ceasul</i> , melodie germană; <i>Zidarii</i> , L. Comes 2. Legato de expresie, de prelungire, punctat / Coroana), punctul de prelungire / <i>Cântec de leagăn; Frumză verde de mohoar; Vine badea</i> , cântec popular; <i>Foaită verde lămâiță</i> , D. Georgescu Kiriac 3. Cântarea instrumentală / <i>Blockflöte / Cor din opera „Flautul fermecat“</i> ; W.A. Mozart Instrumente cu claviatură / <i>Eurovision</i> , G. Charpentier Recapitulare / Evaluare
UNITATEA IV – Măsurile 2.1.; 3.2.; 3.1.;	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Elemente de limbaj muzical</i>. Măsuri de doi, trei și patru timpi. Exerciții de notare proporțională a duratelor în diferite măsurii (2/4, 3/4, 4/4); exerciții de identificare a posibilelor grupări de durate și pauze în măsurile menționate. Observarea relevanței contextului istoric al anumitor lucrări muzicale; se recomandă efectuarea lecției „1 Decembrie – Ziua Națională a României” în săptămâna în care se aniversază această sărbătoare. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări. 	1. Măsura de doi timpi / <i>Unu, doi, Al. Pașcanu; Dogarii</i> , G. Breazu; <i>Hora mare</i> , joc popular românesc; <i>Marș regal; Marșul Toreadorilor</i> (fragment din opera <i>Carmen</i>), G. Bizet 2. Măsura de trei timpi / <i>Cucule, pasăre sură</i> , I.D. Chirescu; <i>În pădure</i> , J. Lupu; <i>În poiana verde</i> , cântec popular polonez; <i>Du-m-acasă, măi tramvai</i> , V. Vasîlache 3. Măsura de patru timpi / <i>Moșul Nicolae; Dulce țară</i> , Charles Trenet; <i>Poveste</i> 1 Decembrie – Ziua Națională a României / <i>Povestea Immului; Azi aduc al meu onor; Limba românească</i> , I. Cartu; <i>Trei culori</i> , C. Porumbescu Recapitulare / Evaluare
UNITATEA V – Elemente de folclor 3.2.; 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 3.2.; 3.1.;	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Aspecte culturale etnomice și interdisciplinare</i>. Elemente de relaționare a muzicii cu contextul cultural în care a fost creată. Elemente de folclor (tradiții, obiceiuri, dansuri din diverse regiuni geografice). Experimentarea unor dansuri din diverse arti geografice. Exerciții de prindere a unor ritmuri specifice unor dansuri ale altor popoare; exerciții de cânt și recunoaștere a unor dansuri și jocuri românești. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări. 	1. Cântecele și colindele sărbătorilor de iarnă / <i>Astăzi s-a născut Hristos, Închinarea păstorilor; Într-un staul mic</i> , colind; <i>Deck the Halls</i> , cântec tradițional american de Crăciun; <i>Adeste, fideles!</i> , cântec tradițional irlandez 2. Cântece și dansuri reprezentative pentru alte culturi / <i>Cazacoc</i> , dans popular rusesc; <i>Hava Nagila</i> , dans popular israelian; <i>Uđvaromon jegenyefá</i> , cântec popular maghiar; <i>Cielito Lindo</i> , cântec popular mexican; <i>Santa Lucia</i> , cântec popular italian 3. Dansuri și jocuri populare românești. Dansuri clasice / <i>Hora</i> , cântec popular românesc; <i>Hățegana</i> , cântec popular românesc; <i>Menuet</i> , J.S. Bach; <i>Dunărea albastură</i> , Johann Strauss-fiu; <i>De-a lungul</i> , horă lungă din Transilvania Recapitulare / RECAPITULARE SEMESTRIALĂ Evaluare / EVALUARE SEMESTRIALĂ

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE

<p>UNITATEA VI – Elemente de structură 3.2., 3.1.; 1.1.;</p>	<p>• <i>Elemente de limbaj muzical.</i> Tonul și semitonul. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări. Interpretarea vocală a unor cântece sugestive sărbătorilor primăverii; exerciții de recunoaștere a tonurilor și semitonurilor naturale MI-FA și SI-DO; exerciții de recunoaștere a alterațiilor și de recunoaștere a semitonurilor obținute prin folosirea lor.</p>	<p>1. Tonul și semitonul / <i>Arie</i> din opera <i>Rinaldo</i> (fragment), G. Fr. Händel; <i>Uvertura</i> operai <i>Bărbierul din Sevilla</i> (fragment), G. Rossini; <i>Sinfonia Nr. 40 în sol minor</i>, partea I (fragment), W.A. Mozart; <i>Albina; Cântec de primăvară</i>, W.A. Mozart; <i>Coborâri din deal în vale</i> (fragment), cântec din Maramureș 2. Sărbătorile primăverii / <i>Mărțișorul</i>, M. Mitrea; <i>Săgețile zburătoare; Cea mai dragă; Copilul și floarea</i>, J. Brahms Recapitulare / Evaluare</p>
<p>UNITATEA VII – Tonalitatea 2.1.; 1.1.; 3.1.;</p>	<p>• <i>Elemente de limbaj muzical.</i> Gamele <i>Do major</i> și <i>la minor</i> (natural). Asocierea unui cântec cunoscut cu reprezentarea sa grafică; diferențierea între mersul treptat și salturi în notația și intonația unor fragmente muzicale; intonarea gamelor, vocal și cu ajutorul unor claviaturi, pentru diferențierea tonurilor și semitonurilor; observarea diferențelor de expresie a unor piese în tonalitatea majoră comparativ cu tonalitatea minoră; utilizarea notației celor două game și arpegii și intonarea lor. Interpretarea vocală a unor cântece care să definească cele două tonalități; exerciții de intonare a tonalităților exprimate prin game și arpegii; exerciții de identificare a tonicii în cântece pe baza atracției exercitate de aceasta asupra celorlalte sunete; intonarea cântecelor și observarea diferențelor de sonoritate între cele de tonalitate majoră și cele de tonalitate minoră; discuții libere asupra acestui aspect: major – minor, extinse și asupra colindelor și cântărilor sărbătorilor Pascale. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări.</p>	<p>1. Gamele <i>Do major</i> și <i>la minor</i> (natural) / <i>Ceata lui Pițigoi; Cântecul gamei</i>, R. Robert; <i>Vai, săracul pui de cuc</i>, N. Ionescu; <i>La oglindă</i>, T. Popovici 2. Sărbătorile Pascale / <i>Azi cu toții prăznuim</i>, colecția Gheorghe Cucu; <i>La bunica de Florii; Ateluta</i> din oratoriul <i>Messiah</i>, G.Fr. Händel; <i>Prohodul Domnului</i> (fragment); <i>Hristos a-nviat</i>, Gavriil Musicescu; <i>Hristos a-nviat</i>, Al. Podoleanu Recapitulare / Evaluare</p>
<p>UNITATEA VIII – Elemente de dinamică a interpretării 1.1.; 2.1., 2.2., 2.3.; 3.1.;</p>	<p>• <i>Elemente de limbaj muzical.</i> Termeni de mișcare. Elemente de dinamică muzicală (nuanțe): piano, forte, accent, crescendo, decrescendo. Interpretarea vocală a unor cântece care prezintă problemele muzicale ale acestei unități de învățare; utilizarea notației și a termenilor de mișcare și de intensitate propuși. Diferențierea nuanțelor în piesele interpretate; jocuri de modificare a nuanțelor într-un fragment muzical și observarea diferențelor expresive rezultate; diferențierea unor instrumente în funcție de sursa de producere a sunetelor. Exerciții de coordonare a cântului în ansamblu (față de gesturile profesorului). Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări.</p>	<p>1. Termenii de mișcare / <i>Sârba pe loc</i>, joc popular românesc; <i>Trecu dealu la Băiți</i>, colecția C. Arvinte; <i>Urechilă</i> 2. Termenii de intensitate. Nuanțele / <i>Cântec de leagăn</i>, W.A. Mozart; <i>Mierla</i> cântec popular; <i>Moara</i>, T. Popovici Recapitulare / Evaluare</p>
<p>UNITATEA IX – Elemente de timbralitate 2.3., 2.1.; 3.1.;</p>	<p>• <i>Elemente de limbaj muzical.</i> Elemente de timbralitate: diferențe în emisia vocală; instrumente muzicale ale orchestrei simfonice. Diferențierea unor instrumente în funcție de sursa de producere a sunetelor; observarea diferențelor timbrale în cântul vocal; diferențierea timbrală a unor ansambluri muzicale (coruri pe voci egale/mixte, ansambluri camerale/orchestre de cameră/orchestre simfonice etc.); interpretarea unor cântece sau fragmente muzicale sugestive pentru evidențierea și diferențierea celor două tipuri de timbralitate: vocală și instrumentală; exerciții de recunoaștere a timbrului vocal și al celui instrumental; exerciții de recunoaștere vizuală a diferitelor tipuri de instrumente și recunoaștere auditivă a diferitelor grupări de voci umane pe baza audițiilor indicate. Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări; imaginarea unui interviu cu un compozitor.</p>	<p>1. Elemente de timbralitate vocală / <i>Pseudofabulă</i>, Adrian Ordean 2. Elemente de timbralitate instrumentală / <i>Concert pentru pian și orchestră în Do major</i>, W.A. Mozart; <i>Sonata în Do major</i>, W.A. Mozart 3. Tipuri de timbralitate instrumentală / Formații instrumentale / <i>Concertul primăverii; Melodie din Rapsodia Înăi</i>, G. Enescu; <i>Melodie din Rapsodia a doua</i>, G. Enescu; <i>Oda bucuriei</i>, L. v. Beethoven Recapitulare / RECAPITULARE SEMESTRIALĂ Evaluare / EVALUARE SEMESTRIALĂ</p>

*) Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

*Georg Friedrich
Händel*

*Ludwig van
Beethoven*

*Wolfgang Amadeus
Mozart*

*Johann Sebastian
Bach*

Franz Liszt

*Ce vis formidabil!
Imaginați-vă, prieteni, că eu, un elev
din clasa a V-a, l-am visat pe genialul compozitor
Wolfgang Amadeus Mozart, pe cel care în copilărie era
denumit „copilul minune” al muzicii!
Eu, Viorel, dintre marii compozitori, să-l visez pe Mozart?
Va trebui să-mi amintesc ce am învățat până acum, pentru
că mi-a promis că ne vom revedea curând.*

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791) – compozitor austriac

La vârsta de 6 ani cântă și compune deja la clavecin. La 11 ani scrie o operă, la 14 ani dirijează la Milano (Italia) o operă de a sa. Pornind de la un basm german, Mozart compune opera *Flautul fermecat*, punând bazele operei naționale germane.

RECAPITULARE ÎNȚIALĂ

1 Cântă cântecul următor, învățat în clasele primare, și interpretează-l în fața clasei.

DRAG MI-E JOCUL ROMÂNESC

Folclorul copiilor

Drag mi-e jo - cul ro - mâ-nesc, Dar nu știu cum să-l por-nesc.
Hei! Tra, la la, la, la, la, la. la, la. la, la, la, la, la.

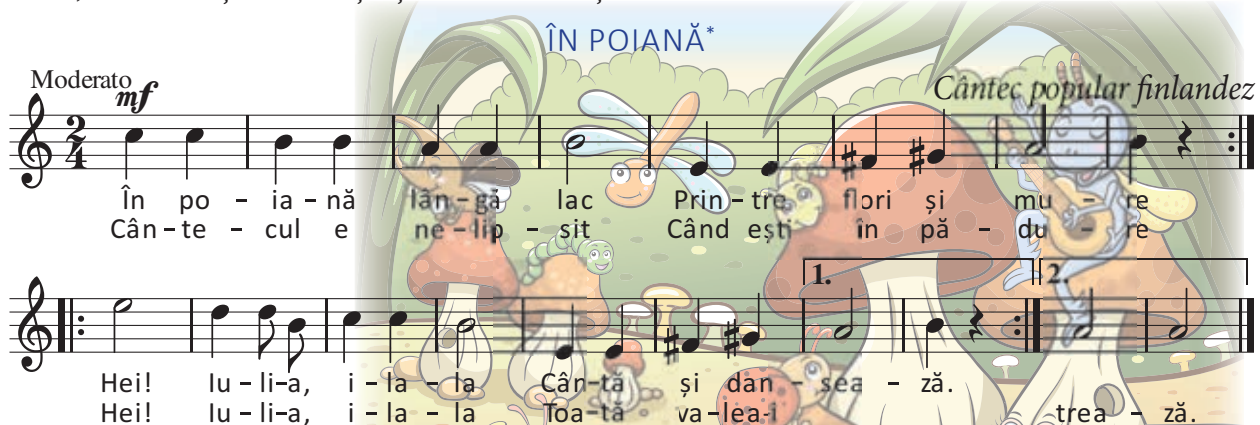
AMINTEȘTE-ȚI!

Etapele învățării unui cântec:

- ascultă cântarea model a profesorului;
- analizează cântecul: în ce măsură este, ce valori de note întâlnești, semne de repetiție;
- analizează textul literar al cântecului; citește ritmic valorile de note, tactând măsura;
- cântă și tactează împreună cu profesorul;
- cântă pe cuvinte cu toată clasa, pe grupe și apoi individual.

2 Învăță cântecul *În poiană* parcurgând etapele învățării, după rezolvarea cerințelor.

- În ce măsură este cântecul?
- Ce valori de note, învățate de tine, se regăsesc în cântec? Dar de pauze?
- Ce semnificație au voltele? Stabilește dacă voltele erau necesare în cântec.
- Ce alterații întâlnești și ce semnificații au?

ÎN POIANĂ*
Moderato *mf*
Cântec popular finlandez
În po - ia - nă lăn - gă lac Prin - tre flori și mu - re
Cân - te - cul e ne - lip - sit Când ești în pă - du - re
Hei! lu - li - a, i - la - la Că - n - ta și dă - n - sea - ză.
Hei! lu - li - a, i - la - la Toa - tă va - lea - i trea - ză.

3 Completează enunțurile oral cu informația corectă (cel puțin câte trei exemple).

- Dansurile populare românești sunt:
- Dansurile de salon sunt:
- Dansurile moderne sunt:

* Se poate lua tonul potrivit nivelului ambitusului clasei.

1 Rezolvă cerințele. Urmărește cântarea model a profesorului, apoi cântă împreună cu ceilalți elevi *Cântec de colindat țara*.

- a) În ce măsură este scris cântecul? 5 p
 b) Ce valori de note cunoscute (învățate) întâlnești în cântec? Dar de pauze? 5 p
 c) Ce semnificație au voltele? În acest caz mai sunt necesare? 5 p
 d) Analizează textul cântecului și citește ritmic valorile de note. 5 p
 e) Cântă pe cuvinte cu toată clasa, pe grupe și individual. 5 p

CÂNTEC DE COLINDAT ȚARA*

Moderato *mf* Versuri și muzică: Alexandru Pașcanu

Când por-nim la drum prin ea, Ța-ra mea, Dra-ga mea, Vezi a-tâ-tea
 Cât pri-vești a-co-lo-nări: De-păr-tări, În cân-tări, Ți tre-sal-tă

Fru-mu-seți par-că ai vi-sa, Munți î-nalți în-drea-ptă culmi în soare
 I-ni-ma. Nu le poți ui-ta

Cu pă-duri și cu iz-voa-re, Cu po-teci ce ur-că prin-tre ier-buri spre

ce-tăți a-dânci Pri-vind se-me-țe prin-tre stânci.

- 2 Interpretează cântecul *Cântec de colindat țara*. 20 p
- 3 Formați grupuri alcătuite din câte cinci elevi. Fiecare grup va crea un ritm, folosindu-se de un instrument ritmic sau de percuție corporală. 20 p
- 4 a) Propune colegilor un cântec din repertoriul solistului tău favorit/formației tale favorite pe care îl poți cânta sau te poți folosi de o înregistrare. 15 p
 b) Motivează alegerea ta. 10 p

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

* Acest cântec este o transpoziție din tonalitatea inițială *Re major* în tonalitatea *Do major*.

UNITATEA I. CÂNTAREA VOCALĂ

I.1. EMISIA VOCALĂ (POZIȚIE, RESPIRAȚIE)

Mozart: – Am revenit!

Viorel: – Dar cum este posibil?

M.: – Dragul meu, eu vin din lumea viselor tale și vreau să te conduc în lumea muzicii pe tine și pe colegii tăi.

V.: – Este cu puțință așa ceva?

M.: – Totul este cu puțință în lumea viselor tale. Așadar, te-ai trezit?

CÂNTĂ!

(după auz)

Versuri și muzică: Alexandru Pașcanu

Moderato

f (bătăi din palme)

Te-ai tre-zit? Cîn-tă! Spa-lă-te și cîn-tă! Ai mân-cat? Cîn-tă!
 Ve-sel ești? Cîn-tă! Ai ne-ca-zuri? Cîn-tă! Cândte joci, cîn-tă!
 La o-raș, cîn-tă! Și la ța-ră, cîn-tă! Sus pe munți, cîn-tă!
 Ci-ne-i bun, cîn-tă! Cântă și te-n-cân-tă; Cei cu-miști cîn-tă!

Cîn-tă și pe drum! Noi cîn-tăm cu drag, Tra, la, la, la, la, la, la,
 Cîn-tă și a-cum!
 Și pe li-to-ral,
 Cât mai mu-zi-cal.

Vrem să fi-e mu-zi-cal, Tra, la, la, la, la, Noi sun-tem vo-ioși, Să-nă-toși

și fru-moși Pen-trucă da, da, da Știm fru-mos cîn-tă.

REȚINE!

Câteva precizări pentru cântul vocal, corect și frumos:

- spatele drept, privirea înainte; respirația nezmotoasă, se inspiră pe nas fără ridicarea umerilor, se expiră ușor cu economie de aer (pe expirație cântăm și aerul trebuie să ajungă până la sfârșitul frazei muzicale);
- gura se deschide rotunjit pe verticală fără modificări la schimbarea vocalelor, doar un pic mai mică la vocalele *u* și *i*;
- cuvintele se pronunță clar pentru o bună dicțiune.

V.: – Să cânt? Dar eu nu am voce.

M.: – A, nu așa! Poți să cânti frumos cu vocea pe care o ai. Trebuie doar să-ți amintești regulile pe care le-ai învățat în anii trecuți.

„Atât timp cât exist, vreau să cânt.“ (George Enescu)

SĂ EXERSĂM!

CÂNTĂ FRUMOS!

Versuri și muzică: Anca Toader

Vioi

1. A cân - ta fru - mos vom în - vă - ța Și în - ce - pem
 2. Vo - ca - li - ze noi să în - vă - țăm Vo - cea noas - tră

prin a res - pi - ra Ca - pul sus și gu - ra ro - tun - jim
 să o mo - de - lăm Cu un glas fru - mos vom în - cân - ta

Refren

Su - ne - tul fru - mos să - l a - u - zim Ma, me, mi, mo, Ma, me, mi, mo,
 Pe ori - ci - ne ne va as - cul - ta.

Ma, ma Ce bi - ne - i a cân - ta, da! Ma, me, mi, mo,

Ma, me, mi, mo, Ma, Ce fru - mos, ce bi - ne - i a cân - ta! Da!

- Cântă cântecul după auz sub îndrumarea profesorului.
- Vorbește despre sentimentele tale provocate de acest cântec.

M.: - Știi ce spunea un alt mare compozitor, Robert Schumann?
 V.: - V-ați întâlnit și cu Robert Schumann, domnule profesor Mozart?
 M.: - În lumea viselor totul e posibil.

„Dacă aveți o voce bună, nu șovăiți o clipă să o cultivați, considerând-o cel mai frumos dar pe care vi l-a acordat natura.“

(Robert Schumann)

M.: – Și aș adăuga că, atunci când cântăm, să o facem cu multă bucurie în suflet, chiar dacă un cântec poate fi și trist.

EU CÂNT CU BUCURIE!

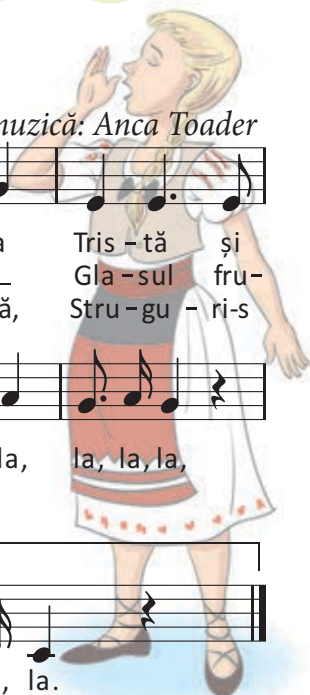
(după auz)

Moderato *mf* Versuri și muzică: Anca Toader

1. Toam-na, me - lan-co - li - a Vi - ne cu me-lo-di - a Tris - tă și
2. Dar eu pot să vi - sez Ce - rul să-l lu-mi-nez Gla - sul fru-
3. Toam-nă, tu ești fru-moa - să, Roa - de - le staupe ma - să, Stru - gu - ri-s

Refren
grav ră-su - nă, Pe cer nori grei se-a-du - nă. Tra, la, la, la, la, la, la,
mos ră-su - nă, Eu cânt cu vo-ie bu - nă.
coptiîn vi - e, Eu cânt cu bu-cu-ri - e.

1. La, la, la, la, la, la 2. la, la, la.

- Cântă cântecul după auz sub îndrumarea profesorului.
- Vorbește despre sentimentele tale provocate de acest cântec.

M.: – Să-ți mai dau câteva sfaturi foarte importante. Când cânti împreună cu colegii tăi, fii atent la **sincronizare** și **omogenizare**. Niciunul nu trebuie să o ia înaintea celuilalt sau să cânte mai tare. Cu alte cuvinte, atenție la dirijor!

Trei voci mari ale lumii

Maria Callas
(soprană)

Luciano Pavarotti
(tenor)

Nicolae Herlea
(bariton)

„Ca lacrimi mari de sânge
Cad frunze de pe ramuri
Și-nsângerat amurgul
Pătrunde-ncet prin geamuri.“

(George Bacovia)

A RUGINIT FRUNZA DIN VII

(după auz)

Versuri: Artur Stavri

Allegretto

Colecția Dumitru Georgescu Kiriac

mf

A ru-gi - nit frun-za din vii și rân-du - ne - le-le-au ple -
cat, Pus-tii sunt la - nuri și câm - pii, Pus-tii sunt ho - re - le din
sat. **Refren** Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
la, la, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la.

2. Când viorica va-nflori
Și rândunica va sosi,
Atunci va crește iar, în bolți,
Frunza butucilor din vii.
Refren

3. Iar când cu flori și fân cosit
Va trece vara pe câmpii,
În aur lanurile-or fi
Și hora-n sat ne-o-nveseli.
Refren

- Cântă după auz, sub îndrumarea profesorului, respectând regulile cântului vocal.
- Descrie pe caiet, în patru rânduri, ce ai simțit cântând acest cântec: bucurie, melancolie, nostalgie, tristețe, dor. Motivează alegerea ta.
- Împreună cu ceilalți colegi îmbogățește lecția recitând *Rapsodii de toamnă*, de George Topîrceanu, și vizionând diferite imagini cu tablouri sau flori de toamnă.

- Opera *Flautul fermecat*, de Wolfgang Amadeus Mozart, *Aria¹ Reginei nopții*.
 - Opera *Bărbierul din Sevilla*, de Gioacchino Rossini, *Cavatina² lui Figaro*.
- Poți sesiza frumusețea vocilor celor doi cântăreți care și-au dezvoltat glasul prin multe exerciții vocale.

¹ **Arie** – compoziție vocală cu caracter liric-dramatic, adesea cu acompaniament de orchestră (sau de cor, de pian etc.) și reprezentând un fragment dintr-o lucrare muzicală mai vastă (operă, operetă etc.)

² **Cavatina** – arie lirică de mici proporții dintr-o operă.

1.2. DIRIJORUL

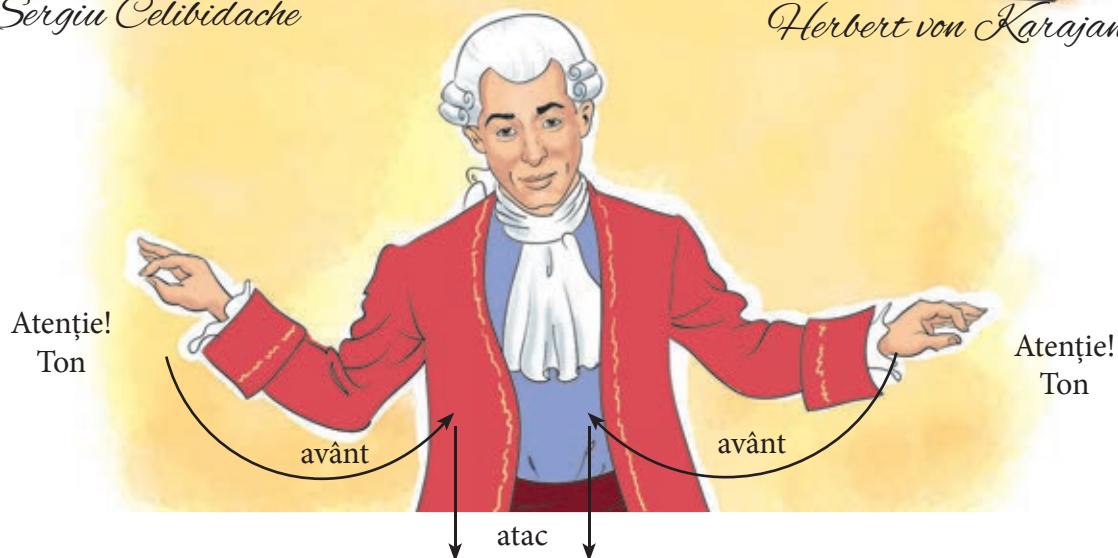
Pregătirea intrării și tactarea măsurilor

Sergiu Celibidache

Herbert von Karajan

ATENȚIE!	AVÂNT	ATAC
- ochii la DIRIJOR - urechea reține TONUL dat de DIRIJOR	- inspiră	- emite sunetul silabei de început după TONUL dat de DIRIJOR

REȚINE!

- La indicația **ATENȚIE** spatele se îndreaptă, privirea la dirijor și ascultă tonul.
- La indicația **AVÂNT** inspiră pe nas.
- La indicația **ATAC** emite sunetul (silaba sau cuvântul de început), după tonul dat.
- Gesturile dirijorale din imagine pregătesc intrarea timpului 1 accentuat.

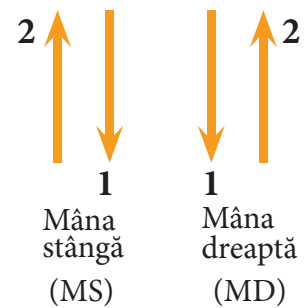
SĂ EXERSĂM!

- Fiecare poate fi un dirijor. Repetă gesturile dirijorale ale pregătirii intrării.

M.: – Acum să îți reamintești tactarea măsurilor de doi, trei și patru timpi.

- Timpul 1: mâna (antebrațul) se mișcă în jos vertical.
- Timpul 2: mâna (antebrațul) se mișcă în sus vertical.

SĂ EXERSĂM!

- Exersează tactarea măsurii de doi timpi cu mâna dreaptă, apoi cu ambele mâini.

HAI, COPII, CÂNȚAȚI ÎN COR!

Moderato *mf* Melodie franceză *p*

Hai, co - pii, cân - tați în cor! As - cul - tați la di - ri - jor, Vă dau
to - nul de ple - că - re, Dar să nu cân - tați prea ta - re! Vai de
mi - ne, ce - ați fă - cut! Mult prea ta - re - ați în - ce - put.

- Cântă după indicațiile dirijorului, parcurgând etapele învățării cântecului.
- Cântă și dirijează în același timp cu dirijorul.
- Fiecare elev poate să dirijeze cântecul în fața colegilor și devine astfel dirijor.

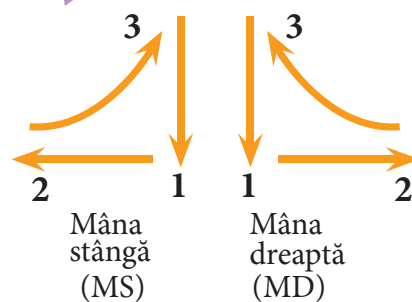

- *Sur le pont d'Avignon*. Tactează măsura acestui vechi cântec francez.
- Opera *Nabucco*, de Giuseppe Verdi, *Corul sclavilor evrei*.
- Opera *Faust*, de Charles Gounod, *Corul soldaților* (considerat un al doilea imn al Franței).
- Opera *Orfeu*, de Jacques Offenbach, *Galop*¹.

¹ **Galop** – dans viori cu mișcări repezi în doi timpi; melodia acestui dans.

Tactarea măsurii de trei timpi

- Timpul 1: mâna (antebrațul) coboară vertical.
- Timpul 2: mâna (antebrațul) se mișcă în lateral, orizontal.
- Timpul 3: mâna (antebrațul) se mișcă oblic în sus.

SĂ EXERSĂM!

- Exersează tactarea cu mâna dreaptă, apoi cu ambele mâini.

M.: – Ludwig m-a rugat să cântăm cântecul lui.

V.: – Care Ludwig? A, marele Ludwig van Beethoven! Uitasem că suntem în lumea viselor!

CANAR FRUMOS

Muzică: Ludwig van Beethoven

Andante

Ca - nar fru - mos Cân - tă - mi du - ios la - tă ra - mu - ra - i
în - flo - ri - tă, Co - li - vi - e de a - ur ai
Pa - să - re dra - gă, fii fe - ri - ci - tă.

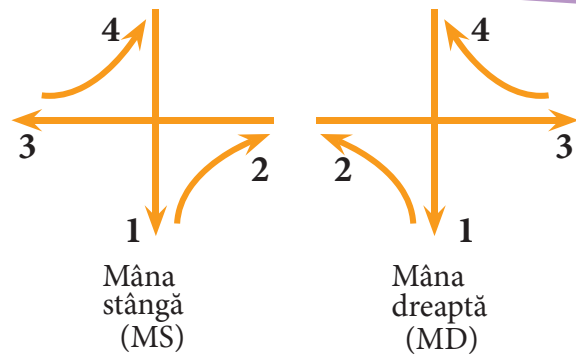
2. Copile drag, eu sunt pribeag.
Libertatea mi-e scump tezaur.
De tristețe eu aş muri,
După zăbrelile reci de aur.

- Cântă cântecul după auz, sub îndrumarea profesorului, dirijor.
- Cântă și dirijează odată cu profesorul.
- Fiți dirijori fiecare dintre voi!

• Pune-te în locul canarului! Scrie pe caiet și motivează în șase rânduri ce ai alege, libertatea sau colivia de aur.

• Cum apreciezi vânzarea în piață a păsărelelor ținute în colivii, ca o afacere bună sau o atitudine greșită față de o ființă, fie ea și pasăre? Motivează răspunsul tău.

- Timpul 1: mâna (antebrațul) coboară vertical.
- Timpul 2: mâna (antebrațul) se mișcă spre corp orizontal.
- Timpul 3: mâna (antebrațul) se mișcă lateral orizontal.
- Timpul 4: mâna (antebrațul) se mișcă oblic în sus.

SĂ EXERSĂM!

- Exersează tactarea cu mâna dreaptă și apoi cu ambele mâini.

AU CLAIR DE LA LUNE (SUB UN CLAR DE LUNĂ)

Moderato *mf* Melodie franceză

1. Au clair de la lu - ne, Mon a - mi Pier - rot, Prê - te moi ta plu - me,
 2. Au clair de la lu - ne, Pier - rot ré - pon - dit: Je n'ai pas de plu - me,

Pour é - crire un mot. Ma chan - delle est mor - te, Je n'ai plus de
 Je suis dans mon lit. Va chez la voi - si - ne, Je crois qu'elle y

feu, Ou - vre moi la por - te, Pour l'a - mour de Dieu.
 est, Car dans la cui - si - ne On bat le bri - quet.

1. Sub un clar de lună,
 Pierrot, dragul meu,
 Dă-mi, te rog, o pană,
 Căci să scriu mi-e greu.
 Candela mi-e stinsă,
 Nu mai am nici foc,
 Poarta e închisă,
 Drumul dă-mi, te rog.

2. Sub un clar de lună,
 Pierrot i-a răspuns:
 Nu am nicio pană,
 Sunt în pat întins.
 Du-te la vecina,
 Ea nu stă deloc,
 Pregătește cina
 Și-a aprins un foc.

- Cântă cântecul după tactarea dirijorului.
- Cântă și dirijează.

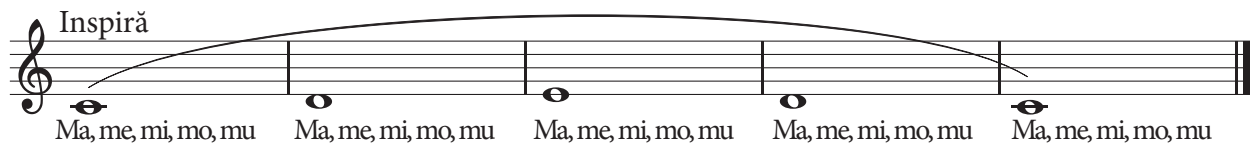
M.: – Eu știam că prietenul la nevoie se cunoaște. Tu ce crezi despre prietenul Pierrot?

- *Siciliana*, de Gabriel Fauré (fragment).
- *Humoresca*, de Antonín Dvořák. *Humoresca* este o piesă instrumentală care are un caracter umoristic. Încearcă să tacezi măsura în timpul audiției.

UNITATEA I. RECAPITULARE

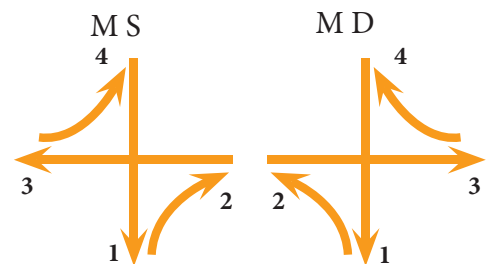
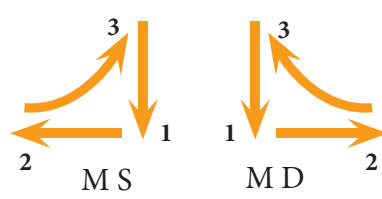
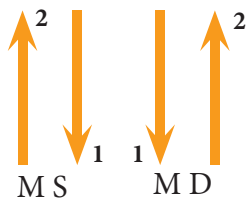
- 1 Încălzește-ți vocea, folosind vocalele **a, e, i, o, u** precedate de consoana **m**, după următorul exemplu:

ATENȚIE!

- Amintește-ți de poziția corectă de cânt vocal!
- Inspiră pe nas, ca și cum ai mirosi o floare, și expiră cu economie pentru a parcurge întregul exercițiu.
- Consoana „m” este un ajutor pentru emiterea corectă a vocalelor.

- 2 Dirigează, respectând schemele măsurilor!

- 3 Cântă cântecul *Cântă*, de Alexandru Pașcanu, acompaniat de negativul pe care-l regăsești în varianta digitală a manualului.

- 4¹ Vrei să știi mai multe despre W.A. Mozart și L.v. Beethoven? Realizează o fișă de prezentare² în care să notezi un aspect din biografia fiecărui compozitor.

- 5 Care dintre următoarele tablouri se apropie de imaginea toamnei sugerată de cântecul *A ruginit frunza din vii?*

a) Nicolae Grigorescu – *Peisaj la Posada*

b) Ion Andreescu – *Pădure de fagi*

¹ În atenția profesorului! Acest item trebuie rezolvat cu o oră înainte de recapitulare!

² Toate fișele realizate de elevi se vor regăsi în portofoliile lor.

- 1 Reia vocalizele, după modelul de la recapitulare, pe sunetele *fa* și *sol*.
Inspiră și, pe expirație bine dozată, cu economie de aer, cântă exercițiul. 20 p

Ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu

Ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu ma, me, mi, mo, mu

- 2 Stabilește corespondența între cele două coloane. 15 p

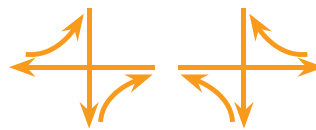
(A) $\frac{2}{4}$

(1)

(B) $\frac{3}{4}$

(2)

(C) $\frac{4}{4}$

(3)

- 3 Prezintă fișa din portofoliu realizată la recapitulare despre compozitorii Wolfgang Amadeus Mozart și Ludwig van Beethoven. 20 p

- 4 Care dintre strofele creației lui George Topîrceanu *Rapsodii de toamnă* se potrivește cu sentimentul (trăirea) declanșat(ă) de cântecul *A ruginit frunza din vîi*? 20 p

- a) „Floarea-soarelui, bătrână, b) „Într-o clipă, alarmate, c) „S-a ivit pe culme Toamna,
De pe-acum se sperie Ies din șanțuri vrăbiile, Zâna melopeelor¹,
C-au să-i cadă în țărână Papura pe lac se zbate Spaima florilor și Doamna
Dinții de mizerie.“ Legănându-și săbiile.“ Cucurbitaceelor².”

- 5 Cântă împreună cu ceilalți elevi cântecul care v-a plăcut cel mai mult. Urmărește-l pe profesor (dirijor)! (Dacă ați ales cântecul *Cântă*, de Alexandru Pașcanu, folosiți negativul cântecului.) 15 p

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

¹ **Melopee** – melodie monotonă, lentă dar ritmică.

² **Cucurbitacee** – familie de plante dicotiledonate, din care face parte dovleacul, pepenele, castravetele etc.

UNITATEA II. MELODIA. ELEMENTE DE LIMBAJ

II.1. PORTATIVUL, CHEIA SOL, MĂSURA, SEMNELE DE REPETIȚIE ȘI VOLTELE

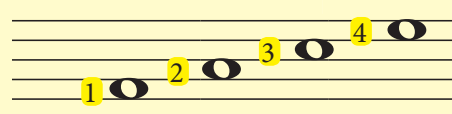
– Dragă Viorele, toate creațiile mele le-am scris cu o viteză foarte mare. Asta și pentru că stăpâneam de mic toate elementele de limbaj muzical. Și tu ai învățat câteva. Ți le amintești?

**AMINTEȘTE-ȚI
ȘI REȚINE!**

- **Portativul** – locul unde se scriu notele muzicale. Este alcătuit din cinci linii paralele, orizontale și patru spații egal depărtate între ele. Numerotarea lor se face de jos în sus.

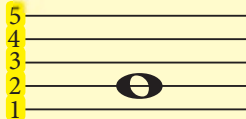

Note pe linii

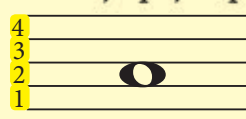

Note pe spații

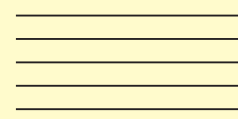
- **Notele muzicale** sunt semne grafice, care indică înălțimea sunetelor muzicale atunci când sunt așezate pe liniile și spațiile portativului.

Notă pe linia a doua a portativului. Linia trece prin mijlocul notei. Nota ocupă jumătate de spațiu în sus și în jos.

Notă pe spațiul al doilea al portativului. Ea atinge liniile a doua și a treia, fără să le depășească.

Când notele sunt mai joase sau mai înalte decât indică spațiul portativului, atunci se folosesc liniuțe suplimentare așezate la egală distanță de liniile portativului.

- **Cheia sol** este unul dintre reperele grafice de fixare a înălțimii notelor muzicale (în muzică mai există și alte chei). *Cheia sol* se află la începutul portativului și se scrie începând de pe linia a doua, dând astfel numele notei care se află pe aceasta.

Părțile componente

SĂ EXERSĂM!

- Exersează pe caiet scrierea elementelor grafice: **cheia sol** și **notele muzicale**.

ȚÂNDĂRICĂ

Versuri și muzică: Anca Toader

Allegro *p*

1. Ce bă-iat e, ce bă-iat e Țândă - ri - că!
 Țan-țoș, es-te Țan-țoș fiind-că
 2. Și-alu-at azi ș-un Țambal că-i mare „fo-cul”.
 A - șa-dara - cum, a - cum, în -
 3. Ți - pu-rește: Țu - rai, Țu - rai și Țu - rai, măi!
 Țân-dă-ri - că, Țân-dă-ri - că

1. Țo-pă -
 n-a-re fri - că
 2. Nu stă-n
 3. „Azi joc
 ce-pe jo - cul!
 ce măi stai? Hai!

1. ie de ve-sel ce-i_ Joa-că-n-tr-u-na, vrei nu vrei,_ tr-u-na, vrei nu vrei._
 loc și dă din gu-ră, Ți - pă și-o Ți - pu-ri - tu - ră. Și-o Ți - pu-ri - tu - ră.
 doarpe Ța-ri - nă_ Să ră - mân de po-mi - nă“. _ mân de po-mi - nă“._

- Cântă cântecul după gesturile dirijorale ale profesorului și tacează măsura de doi timpi.
- Observă ce particularități de scriere prezintă acest cântec.

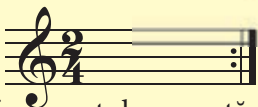
REȚINE!

- **Măsura** este spațiul care delimitează succesiunea accentului într-un cântec. Delimitarea se realizează prin **bare de măsură**. După *cheia sol* nu se pune bară. La sfârșitul cântecului se pune bară dublă. După cheie apar numai cifrele care ne

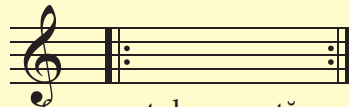
indică numărul timpilor din măsură:

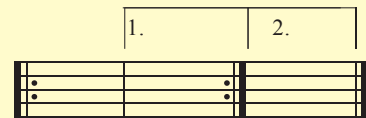
- Primul timp la toate măsurile este accentuat.
- Cifrele de sus (2, 3, 4) indică numărul timpilor.
- Cifra de jos (4) arată că unitatea de timp este egală cu pătrimea.
- Putem citi: $\frac{2}{4}$ = două pătrimi, deci doi timpi, și citim *măsura de doi timpi*.
- Pe parcursul unui cântec unele părți se pot repeta. Pentru aceasta există semnele de REPETIȚIE și VOLTELE.

fragmentul se repetă de la începutul cântecului;

fragmentul se repetă între barele de repetiție;

fragmentul se repetă între barele de repetiție până la apariția *voltei 1*; la repetiție se sare *volta 1* și se cântă *volta 2*.

- *Mica serenadă*, de Wolfgang Amadeus Mozart, *Partea I* (fragment).
 Descoperă când un fragment muzical se repetă.

II.2. NOTAȚIA ÎNĂLȚIMILOR DE NOTE ȘI PROFILUL MELODIC

M.: – S-au spus multe despre mine. Viorele, tu ce știi?
 V.: – Știu că sunteți cel mai mare creator de melodii.
 M.: Este o exagerare, fiindcă sunt mulți compozitori care au creat melodii remarcabile și vom vorbi despre ei. Dar acum să vedem care sunt elementele de limbaj ale melodiei. Știi să-mi spui, Viorele?
 V.: – Notele muzicale.

AMINTEȘTE-ȚI ȘI REȚINE!

• Notele muzicale le putem așeza în ordinea înălțimii lor realizând o **scară muzicală**.

Sol La Si do₁ re₁ mi₁ fa₁ sol₁ la₁ si₁ do₂ re₂ mi₂ fa₂ sol₂

Octava mică Octava întâi (Octava centrală) Octava a doua

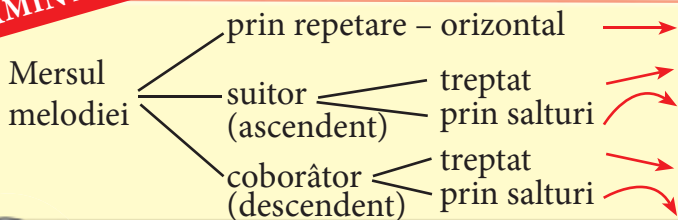
SĂ EXERSĂM!

- Intonează notele din Octava întâi (centrală), (în suire și în coborâre).
- Intonează, în coborâre de la do₁, notele din Octava mică.
- Intonează, în suire de la do₂, notele din Octava a doua.

CARNAVALUL ANIMALELOR – Elefantul (fragment)

Allegretto *Muzică: Camille Saint-Saëns*

AMINTEȘTE-ȚI!

- Cântă cântecul conform etapelor învățării (pag. 10).
- Stabilește mersul melodiei pentru fiecare măsură.
- Care sunt sunetele din octava mică întâlnite în cântec?

M.: –Sesizezi tu, dragul meu, cât de diferit este mersul melodiei?

VULPEA ȘI GÂSCA

Moderato *mf* Melodie germană

Vul - pe, tu mi-ai fu - rat gâs - ca, Dă - mi-o în - a - poi,
 Le - le vul - pe, fii cu - min - te, Nu mai tot fu - ra,
 dă-mi-o în - a - poi! Că de nu, eu vin cu puș-ca și cu trei co -
 nu mai tot fu - ra! Gâș-te frip-te și plă-cin-te, nu-s de dum-nea -
 poi, Că de nu, eu vin cu puș-ca și cu trei co - poi.
 ta, Gâș-te frip-te și plă-cin-te nu-s de dum-nea - ta.

- Cântă cântecul și precizează mersul melodiei din al treilea portativ.

BARBU LĂUTARU'

Moderato *mf* (după auz)

1. Eu sunt Bar - bu Lă - u - ta - ru', Sta - ros - te - le și cob - za - rul,
 Ce-am cân - tat pe la dôm - nii și la mân - dre cu - nu - nii.
 2. Cobza mea a fost vestită,
 Veac întreg a fost cinstită
 De boierii de pe-aici,
 Ba chiar și de venetici.
 3. Dragi boieri de lume nouă,
 Ziua bună vă zic vouă!
 Eu mă duc, mă prăpădesc
 Ca un cântec bătrânesc.

- Cântă cântecul după auz și stabilește mersul melodiei pentru fiecare măsură.

V.: – Cum, domnule profesor Mozart, știți și despre Barbu Lăutaru'?

M.: – Cum să nu știu? Acest rapsod popular s-a întâlnit cu marele compozitor și pianist Franz Liszt, care a fost încântat de talentul acestuia.

- *Rapsodia¹ ungară*, de Franz Liszt (fragment).
- *Carnavalul animalelor*, de Camille Saint-Saëns. Solfegiază fragmentul *Elefantul* împreună cu audiția și descoperă ce instrument imită elefantul.

¹ **Rapsodie** – compoziție muzicală, de obicei de formă liberă, compusă din motive și fragmente variate, inspirate adesea din folclor.

UNITATEA II. RECAPITULARE

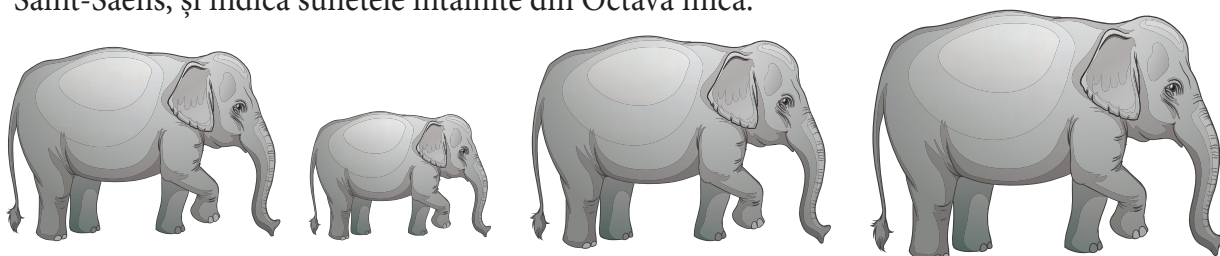
- 1 Cheia sol poartă această denumire pentru că se formează de pe linia a doua a portativului, unde se află sunetul sol₁. Transcrie pe caiet enunțul și precizează:

A sau F

- 2 Grupează sunetele muzicale în ordinea înălțimii lor pe portativ: mi₁, la₁, do₂, sol₁, fa₁, si₁, fa₂, mi₂, re₂, do₁, Si, La, Sol.

- 3 Cântă pe note (solfegiază) fragmentul *Elefantul* din *Carnavalul animalelor*, de Camille Saint-Saëns, și indică sunetele întâlnite din Octava mică.

- 4 Cântă după auz, împreună cu ceilalți colegi, pe grupe și apoi singur, cântecul *Barbu Lăutaru*, tactând măsura.
- 5 Copiază pe caiet și completează spațiile punctate cu informația corectă.

a) reluarea melodiei ...

b) reluarea melodiei ...

c) reluarea melodiei ...

- 6 Audiază fragmentul din *Rapsodia ungară*, de Franz Liszt. Vorbește despre trăirile tale declanșate de această compoziție!

- 1 Pornind de la cântecul popular *Ciobănașul*, rezolvă următoarele cerințe, după ce profesorul tău a cântat cântecul.

CIOBĂNAȘUL

Cântec popular

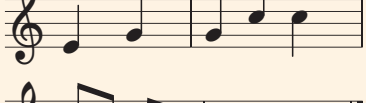
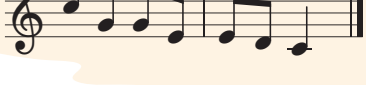
mf Moderato

Hai! Hai! Cio-bă-naș la oi am fost, Tra, la, la, la, la, la,
O-i-le nu-mă cu-nosc, Tra, la, la, la, la, la,

1. Mă cu-nosc mi-oa-re-le Tra, la, la, la, la, la,
Că le bat po-noa-re-le* Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

2. Mă cu-nosc mi-oa-re-le Tra, la, la, la, la, la,
Că le bat po-noa-re-le* Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

- a) Analizează muzical cântecul: măsură, valori de note, alterații, repetiții. 5 p
- b) Citește denumirile sunetelor. 5 p
- c) Citește ritmic valorile de note, tactând măsura. 5 p
- d) Cântă și tactează împreună cu clasa (solfeiază). 5 p
- e) Cântă pe cuvinte cu toată clasa, apoi pe grupe. 10 p
- f) Cântă singur cântecul. 10 p
- 2 Stabilește pe caiet corespondența între cele două coloane, după model. 25 p

<i>Exemplul muzical</i>	<i>Mersul melodiei</i>
 (A)	1. ascendent treptat
 (B)	2. descendent treptat
 (C)	3. prin repetare (orizontal)
 (D)	4. descendent prin salt
 (E)	5. ascendent prin salt

- 3 Audiază fragmentul din *Dansuri ungare*, de Johannes Brahms, și vorbește despre trăirile tale declanșate de această compoziție. 25 p

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

* **Ponoare** – stâncă ascuțită; văgăună, groapă, râpă.

UNITATEA III. RITMUL. ELEMENTE DE GRAFIE

III.1. NOTAȚIA DURATELOR (VALORILE DE NOTĂ ÎNTREGĂ, DOIME, PĂTRIME, OPTIME, SAISPREZECIME) ȘI A PAUZELOR CORESPUNZĂTOARE

M.: – Mă uit în culegerea aceasta de *Dansuri românești* a compozitorului Béla Bartók și mă minunez. Câtă bogăție ritmică! Și când te gândești că toată această bogăție se datorează nesfârșitelor combinații între duratele și pauzele corespunzătoare. Mai ții minte, Viorele, care sunt valorile de note?

V.: – Da, domnule profesor Mozart! Sunt: **nota întregă, doimea, pătrimea și optimea.**

M.: – Să cântăm un cântec și să le recunoaștem!

Moderato *mf* **VRAJA** *Versuri și muzică: Anca Toader*

1. Să că-lă-to-resc aș vrea cu va-po - rul, E un vis de când mă știu
2. Noaptea a - ud va-lurimici cli-po-cind__ lar pe cer văd ste-le mici

și-i duc do - rul. Stau pe pun-te și pri-vesc ma-rea-n za-re și din ea văd soa-re-le
viu scli-pind__ Sunt vră-jit ca de-un ta-blou pus în ra-mă, Mă tre-zesc și vi-sul meu

Refren 1. 2.
cum ră-sa-re. Vu__ Va-lurili-ne, vu, vu crista-li-ne. crista-li-ne.
se des-tra-mă.

Moderato *mf* **IZVORUL** (canon) *Versuri și muzică: Liviu Comes*

1. S-a dus va - ra__ și ver - dea - ța__ a pie - rit de - mult.
2. Și-l în - treb de__ ce se scur - ge__ a - șa tul - bu - rat!

lar iz - vo - rul__ din pă - du - re__ nu - mai eu l - as - cult,
El răs - pun - de__ „vai, ca mâi - ne__ voi fi în - ghe - țăt”.

REȚINE!

• Canonul este cea mai simplă formă muzicală de a cânta pe mai multe voci: grupa 1 (A), grupa 2 (B). Aceeași melodie se reia după un interval de timp.

- Ascultă cântarea model a profesorului și spune ce valori de note și pauze recunoști.
- Formați două grupe – A și B – și interpretați cântecul în canon.

IZVORUL (canon)

Muzică: Liviu Comes

mf Gr. 1 (A) Moderato

1. S-a dus va - ra___ și ver - dea - ța___ a pie - rit de - mult.
2. Și-l în - treb de___ ce se scur - ge___ a - șa tul - bu - rat.

mf Gr. 2 (B)

1. S-a dus va - ra___ și ver - dea - ța___ a pie - rit de -
2. Și-l în - treb de___ ce se scur - ge___ a - șa tul - bu -

Iar iz - vo - rul___ din pă - du - re___ nu - mai eu l - as - cult.
El răs - pun - de___ „vai ca mâi - ne___ voi fi în - ghe - țăt.

mult.
rat. Iar iz - vo - rul___ din pă - du - re___ nu - mai eu l - a - scult.
El răs - pun - de___ „vai ca mâi - ne___ voi fi în - ghe - țăt“.

- Descoperă valorile de note și pauze în desfășurarea canonului. Identifică-le apoi în tabelul de mai jos.

Tabelul valorilor de note și pauze învățate

DENUMIRE	Durață	Semnul sunetului	Semnul pauzei
notă întreagă	patru timpi		
doime	doi timpi		
pătrime	un timp		
optime	jumătate de timp		

REȚINE!

• Denumirea duratelor valorilor de note (doime, pătrime, optime) rezultă din raportul matematic existent între ele și nota întreagă (a doua, a patra, a opta parte din nota întreagă, care durează patru timpi).

Şaisprezecimea

M.: Viorele, tu ştii că-mi place viteza! Dacă aş fi participat la competiţii sportive, m-aş fi străduit să alerg precum Usain Bolt, cel mai rapid om de pe planetă. În muzică, pentru rapiditate ai două posibilităţi: ori măreşti viteza de execuţie, ori foloseşti durate din ce în ce mai scurte. O astfel de durată este valoarea de şaisprezecime. Ea este de două ori mai mică decât optimea şi a şaisprezecea parte din nota întregă.

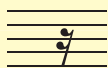

REȚINE!

• Şaisprezecimea durează un sfert de timp (1/4).

• Şaisprezecimea se prezintă sub două aspecte grafice:

• Pauza de şaisprezecime:

Scriptura
melodică

Scriptura
instrumentală

SĂ EXERSĂM!

• Citeşte ritmic, tactând măsura, textul acestei linii ritmice.

M.: - Hai, Viorele, parcă te şi văd executând o linie de muzică rap!

SĂ EXERSĂM!

• Exersează acest ritm cu multă grijă la împărţirea egală a optimilor pe jumătăţi de timp şi a şaisprezecimilor pe sfert de timp.

Atenţie! Nu schimba viteza de tactare. Păstrează egalitatea celor doi timpi.

ALUNELUL

Allegretto

• Citeşte ritmic textul cântecului, tactând măsura. Cântă şi dirijează acest joc popular românesc răspândit în Oltenia.

CEASUL (canon)

Moderato

Melodie germană

A
Ba - te cea - sul ma - re: Tic - tac, Tic - tac,

B
lar deș - tep - tă - to - rul: ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca,

C
la - ră cea - sul de la mâ - nă: ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca, tic!

REȚINE!

- *Ceasul* este un canon pentru trei voci marcate cu A, B și C. Când primul grup de voci termină de cântat secțiunea A, cel de-al doilea, B, pornește de la început cu aceeași melodie. Când termină de cântat B, pornește de la început grupul de voci C.
- În felul acesta cântecul se interpretează simultan pe trei voci și se acompaniază singur.
- Ca să poți executa mai ușor șaisprezecimile, dă un ușor accent pe prima șaisprezecime din fiecare grup încercuit.

ZIDARIII

Moderato

Muzică: Liyiu Comes

mf bătăi din palme
Po - ca, po - ca, po - ca, po - ca, po - ca! Po - ca, po - ca, po - ca, po - ca, po - ca!

1. Un zi - dar, doi zi - dari, A - mân - doi sunt meș - teri mari,
2. Con - stru - iesc pe șan - ti - er, Zi - duri ro - șii pân la cer,
3. Zi - du - i sus, tot mai sus, Co - pe - riș de azi i - am pus.

Po - ca, po - ca, po - ca, po - ca, po - ca! Po - ca, po - ca, po - ca, po - ca, po - ca!

- Ascultă cântarea model a profesorului. Ce valori de note și pauze recunoști?
- Interpretează și tacează cântecul respectând gruparea de șaisprezecimi pe timp.

- *Rondo alla turca*, de Wolfgang Amadeus Mozart (rondo = dans în cerc).
- *Locomotiva Pacific 231*, de Arthur Honegger.
- *Dansul săbiilor*, de Aram Hacıaturian (fragment).

III.2. LEGATO: DE EXPRESIE, DE PRELUNGIRE, PUNCTAT

Coroana, punctul de prelungire

M.: – Privește, Viorele! Parcă aș fi un prestidigitator. Cu o singură legătură în formă de arc de cerc pot să obțin două efecte muzicale.

CÂNTEC DE LEAGĂN

1

Andante

Na — ni Na — ni Na — ni Na — ni

REȚINE!

- Silaba Na, în *Cântec de leagăn*, se cântă având două sunete diferite, unite printr-un arc de cerc.
- Acest semn muzical, care unește două sau mai multe sunete diferite ca înălțime, se numește *legato de expresie*. Pe durata lui nu se întrerupe intonația pentru a respira.

2

FRUNZĂ VERDE DE MOHOR

Moderato

Frun — ză ver - de de — mo - hor Do — ru mi - i de ca — să dor

Cântec popular

REȚINE!

- În cântecul *Frunză verde de mohor*, semnul legato unește două sunete de aceeași înălțime. În acest caz, legato se numește *legato de prelungire*, pentru că cel de-al doilea sunet se cântă în prelungirea primului. Datorită legatoului de prelungire, sunetul cu care începe cântecul va dura trei timpi.

$$\underbrace{\text{♪} \text{ — } \text{♪}}_{2 + 1} = \text{trei timpi}$$

VINE BADEA

Moderato

Cântec popular

Hei! 1. Vi - ne ba - dea pe că - ra - re Poar - tă strai - ța
2. Cât îi Ma - ra - mu - re - su — Noi nu ne lă -

pe spi - na - re Și briș - că la cin - gă - toa - re Co - boa - ră la
săm por - tu — Și-l pur - tăm cu drag a - mu — Că-i fru - mos să-l

mân - dră - n va - le. Hei, hop, hop și - a - șa Hei, hop, hop și - a - șa.
porți și tu —

REȚINE!

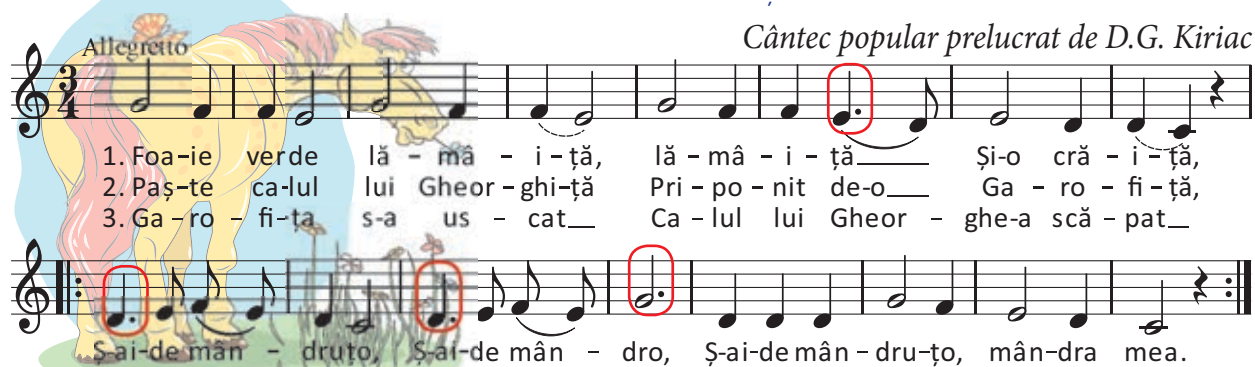
- Observă că, în cântecul popular *Vine badea*, în fragmentele încercuite prima strofă conține două silabe. În a doua strofă apare o singură silabă. În acest caz se folosește semnul grafic *legato punctat*.
- *Legato punctat* este semnul muzical care se ține sau nu, în funcție de silabele textului.

REȚINE!

- La începutul cântecului *Vine badea* apare semnul grafic . El poartă denumirea de *coroană*.
- *Coroana* este semnul muzical care, aflat deasupra unui sunet, prelungește durata sunetului în mod nedeterminat, la aprecierea celui care interpretează.

FOAIE VERDE LĂMÂIȚĂ

Allegretto *Cântec popular prelucrat de D.G. Kiriac*

1. Foa-ie verde lă - mă - i - ță, lă - mă - i - ță — și-o cră - i - ță,
2. Paș-te ca-lul lui Gheor - ghi-ță Pri - po - nit de-o — Ga - ro - fi - ță,
3. Ga - ro - fi-ța s-a us - cat — Ca - lul lui Gheor - ghe-a scă - pat —

Șai-de mân - dru-țo, Șai-de mân - dro, Șai-de mân - dru-țo, mân-dra mea.

REȚINE!

- Observă că în cântecul *Foaie verde lămâiță* apar note care au un punct în dreapta lor.
- Punctul pus în dreapta notei prelungește durata acelu sunet cu jumătate din cât durează el. De aceea se numește *punct de prelungire*.

$$\overset{\cdot}{\text{♩}} = \text{♩} + \text{♩} = \text{trei timpi} \quad \overset{\cdot}{\text{♪}} = \text{♪} + \text{♪} = \text{un timp și jumătate} \quad \overset{\cdot}{\text{♫}} = \text{♫} + \text{♫} = \text{trei sferturi de timp}$$

- Interpretează aceste cântece parcurgând etapele învățării și ținând cont de semnificația elementelor de limbaj învățate în această lecție.

- *Codrule, codruțule*, de Dumitru Georgescu Kiriac, versuri de Mihai Eminescu. Observă că încă de la începutul cântecului apar mai multe sunete pe aceeași silabă.
- *Țarina de la Abrud*, joc popular românesc. Fii atent la apariția grupului de șaisprezecimi!

III.3. CÂNTAREA INSTRUMENTALĂ

Blockflöte

M.: – Tot în anii trecuți, Viorele, ai învățat despre diverse instrumente și jucării muzicale. Poți să le numești?

V.: – Desigur: tobă, tamburină, trianglu, maracas, fluiet, tobiță și altele.

M.: – Azi aș vrea să-ți amintești despre ce înseamnă a cânta la un instrument care seamănă cu fluietul, și anume Blockflöte (flautul drept).

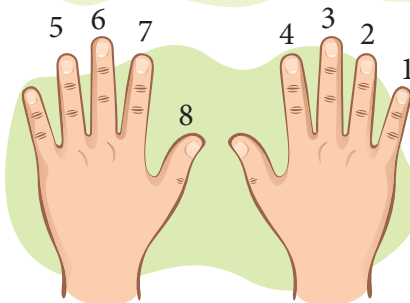
Mâna stângă

- arătătorul 7
- mijlociul 6
- inelarul 5

• 8 degetul mare (orificiul se află în spatele instrumentului)

Mâna dreaptă

- 4 arătătorul
- 3 mijlociul
- 2 inelarul
- 1 degetul mic

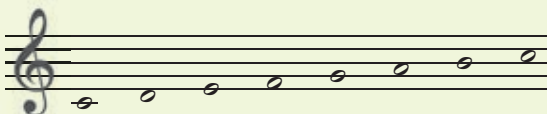

Mâna dreaptă

degetul mare susține instrumentul

Mâna stângă

degetul mic nu este folosit

do₁ re₁ mi₁ fa₁ sol₁ la₁ si₁ do₂
do₁ – Se acoperă toate orificiile

re₁ – Se acoperă orificiile 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

mi₁ – Se acoperă orificiile 3, 4, 5, 6, 7, 8

fa₁ – Se acoperă orificiile 4, 5, 6, 7, 8

sol₁ – Se acoperă orificiile 5, 6, 7, 8

la₁ – Se acoperă orificiile 6, 7, 8

si₁ – Se acoperă orificiul 7

do₂ – Se acoperă orificiile 6, 8

COR DIN OPERA FLAUTUL FERMECAT

(fragment)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Moderato

Ce far-mec ne-m-ba-tă. Ce su-net du-ios? Tra, la, la, la, la,
la, la, la, la, la, la, la, la, A fla-vom vreo-da-tă Ce-va mai fru-
mos? Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, A fla-vom vreo-
da-tă Ce-va mai fru-mos? Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

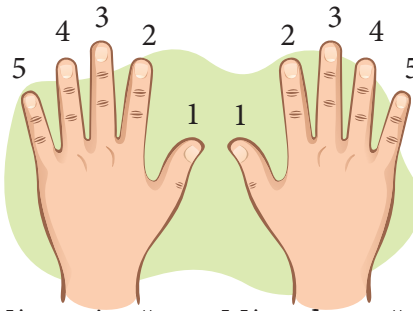

M.: – Un alt instrument, care mi-e drag, este clavecinul, un strămoș al pianului. La pian am cântat mult mai târziu, pentru că încă nu se inventase acest instrument.

Clavecin de concert

Digitația pentru pian (clape)

Mâna stângă

Mâna dreaptă

Pentru a putea cânta la un instrument cu clape, mâna se rotunjește ca și cum ar ține un măr, apoi degetele se ridică și se lasă pe clape ca niște ciocănele. Brațul se desprinde de trup ca o aripă, fără să se frângă. În partitură, degetele cu care se cântă se scriu deasupra notelor.

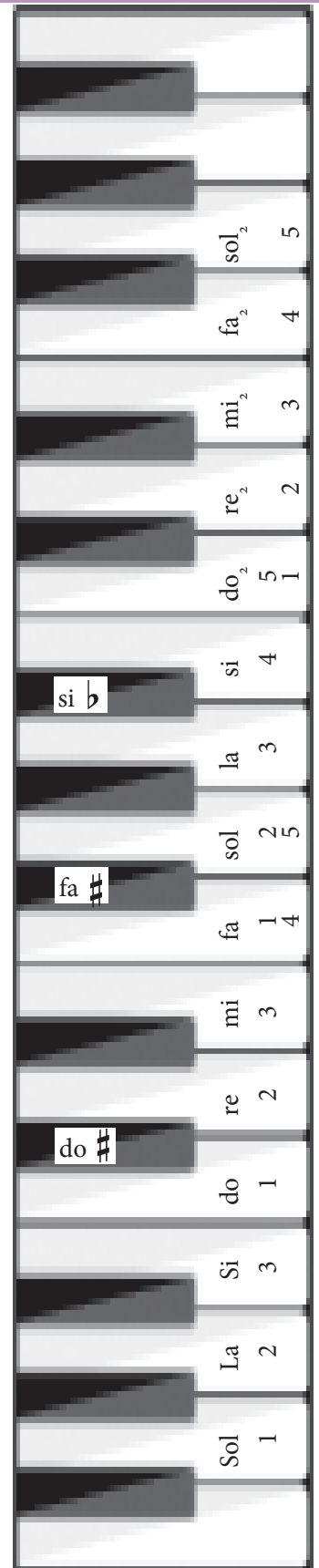
EUROVISION

Text adaptat: Anca Toader

Muzică: Gustave Charpentier

Musical score for the Eurovision song. The lyrics are: În - ce - pe con-cur - sul ste - le - lor! E - mo - ții și la - crimi, dar toa - te sunt în ton. Vră - jiți pri - vim la te - le - vi - zor. E chiar E - u - ro - vi - si - on!

Notă: Alterațiile marcate pe clape în imaginea alăturată sunt cele mai întâlnite în cântecele din acest manual.

UNITATEA III. RECAPITULARE

- 1 Cântă cântecul *Zidarii* cu toată clasa, pe grupe și individual, adăugând partea ritmică. Ce valori de note întâlnești și cât durează ele?
- 2 Copiază tabelul de mai jos pe caiet și completează-l adăugând pauzele, duratele și denumirile corespunzătoare semnelor grafice de note, după model.

Semnul grafic	Pauza	Durata	Valoarea notei
		un sfert de timp	șaisprezecime

- 3 Cântă cântecul *Vine badea* cu toată clasa, pe grupe și individual, tactând măsura. Care este semnificația **coroanei** și a **legatoului punctat**? Care este deosebirea dintre **legato punctat** și **legato de expresie**?

- 4 Cunoscând semnificația punctului de prelungire, copiază și completează cu durata timpilor, după model.

$$\begin{array}{l}
 \text{O} \cdot = \text{O} + \text{♪} = \text{patru timpi} + \text{doi timpi} = \text{șase timpi} \\
 \text{♪} \cdot = \text{♪} + \dots = \dots \text{ timpi} \\
 \text{♪} \cdot = \text{♪} + \dots = \dots \text{ timpi} \\
 \text{♪} \cdot = \text{♪} + \dots = \dots \text{ timpi}
 \end{array}$$

- 5* Cântă cântecul *Foaie verde lămâiță* la Blockflöte, folosind digitația corectă.
- 6* Cântă la clape cântecul *Vraja* până la refren, folosind digitația indicată pe claviatura de la pagina 35.
- 7 Audiază:

- *Dansul săbiilor*, de Aram Hacıaturian – fragment.
- *Galopul* din opera *Orfeu*, de Jacques Offenbach – fragment.
- *Locomotiva Pacific 231*, de Arthur Honegger – fragment.
- *Rondo alla turca*, de Wolfgang Amadeus Mozart – fragment.

Care audiție te-a impresionat cel mai mult? Argumentează în fața colegilor.

* În atenția profesorului! Cerințele 5 și 6 se realizează în funcție de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică.

1 Stabilește pe caiet corespondența dintre cele două coloane.

(1) un timp și jumătate

(2) trei sferturi de timp

(3) trei timpi

15 p

2 Pentru fiecare exercițiu ritmic, pune în continuare bare de măsură.

15 p

HORA

Moderato Colecția George Breazu

Foa - ie ver - de si - mi - noc, Să ju - căm ho - ra_ pe_ loc.
Toa - tă_ zi - ua să_ cân - tăm_ Pâ - nă - n_ sea - ră să_ ju - căm.

3 Pornind de la cântecul popular *Hora*, rezolvă etapele învățării cântecului.

- În ce măsură este cântecul, ce valori de note întâlnești, semne de repetiție. 5 p
- Citește denumirile sunetelor. 5 p
- Analizează textul cântecului; citește ritmic valorile de note. 5 p
- Tactează măsura. 5 p
- Cântă sunetele (solfegiază). 10 p
- Cântă cântecul pe cuvinte. 10 p

4 În care dintre fragmentele literare următoare este descrisă o horă?

20 p

a) „Trei pași la stânga binișor
Și alți trei pași la dreapta lor;
Se prind de mâini și se desprind,
S-adună cerc și iar se-ntind,
Și bat pământul tropotind

În pas ușor.“

(*Nunta Zamfirei* – G. Coșbuc)

b) „Cu cât Briceag întetește cântecul, cu atât flăcâii se îndârjesc, își înfloresc jocul, trec fetele pe sub mână, le dau drumul să se învârtască singure, țopăie pe loc ridicând tălpile, își ciocnesc zgomotos călcăiele, își plesnesc tureacii cizmelor cu palmele nădușite...”

(*Ion* – Liviu Rebreanu)

UNITATEA IV. MĂSURILE

IV.1. MĂSURA DE DOI TIMPI

V.: - Unde sunteți, domnule Mozart? Unde ați dispărut? Sunt foarte trist! Adela, draga mea colegă, te rog, rămâi cu mine!
 Adela: - Nu fii trist, Viorele, tot ce-am învățat împreună cu domnul Mozart ne este de folos în continuare! Ne vom descurca!

UNU, DOI

Versuri și muzică: Alexandru Pașcanu

Allegro *mf*

1. U - nu, doi, u - nu, doi, Vi - no să te prinzi cu noi,
 Vi - no - n - coa nu mai sta, Hai și joa - că, ui - te - a - șa!

Refren

Ci - ne in - tră - n joc cu noi E de vi - neri pâ - nă joi Cu - min - țel și

să - nă - tos, Ba - te ta - re jos. Da! jos!

- Învăță cântecul, parcurgând etapele învățării. Citește ritmic textul și tactează măsura cu ambele brațe. Cântă și ai grijă la împărțirea egală a timpului când apar grupuri de două optimi.
- Cântă cântecul pe cuvinte, adăugând bătăi din picior.

DOGARIII

Moderato *mf*

Muzică: George Breazul

Noi sun - tem a - cum a - ici, Cioc, boc, pa - tru u - ce - niți
bătăi din palme

Cu do - ga - rul, pe - n - tre - cu - te, Ba - tem toți un cerc la bu - te

Cio - ca, boc, Cio - ca, boc, Cio - ca, cio - ca, cio - ca, boc, Cio - ca, boc,

Cio - ca, boc, Cio - ca, cio - ca, cio - ca, boc.

- Învăță cântecul, parcurgând etapele învățării. Adaugă percuția corporală.

V.: – Adela, mie-mi plac foarte mult jocurile, dansurile populare românești.

A.: – Atunci învață următorul dans pe cuvinte și pe dinafară.

HORA MARE

Allegretto *Joc popular românesc*

1. Frunză ver-de de ci-coa-re Hai să tra-gem ho-ra ma-re,
 2. Să ju-căm ho-ra pe loc, Tra, la, la, la, la, la Să ne fi - e cu no-roc! Tra, la, la, la, la, la,
 Pe câm-pi - a cea cu flori Că e soa-re fă-ră nori!
 Tot mai lin, mai lin, mai lin, Tra, la, la, la, la, la, Ca soa-re-le pe se-nin. Tra, la, la, la, la, la.

- Cântă acest dans, parcurgând etapele învățării unui cântec.

A.: – Viorele, tu știi că nu numai dansurile populare românești preferă ritmul binar? Și marșurile se simt bine în măsura de doi timpi.

MARȘ REGAL

Allegretto *Versuri și muzică: Anca Toader*

1. La Wa - ter - loo, la Wa - ter - loo, Na - po - le - on e - n - frânt. La
 2. La Wa - shing - ton, la Wa - shing - ton, Un ge - ne - ral că - la - re, La
 3. La Wim - ble - don, la Wim - ble - don, Re - gi - na în - țe - le - ge C-o-
 Wa - ter - loo, la Wa - ter - loo, Ar - ma - ta-i la pă - mânt. La
 Wa - shing - ton, la Wa - shing - ton, Azi e-o sta - tu - ie ma - re.
 da - tă-n an, la Wim - ble - don, Doar te - ni - sul e re - ge!

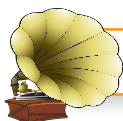
MARȘUL TOREADORILOR DIN OPERA CARMEN

(fragment)

Muzică: Georges Bizet

To - re - a - dor, în Gar - dă, To - re - a - dor, To - re - a - dor.

- Cântă cele două marșuri, parcurgând etapele învățării.

• Opera *Carmen*, de Georges Bizet, *Marșul toreadorilor*. Cântă și tu în timpul audiției.

IV.2. MĂSURA DE TREI TIMPI

V.: – Adela, cred că măsura de trei timpi o să-mi creeze probleme!

A.: – Nici vorbă, e foarte simplu! Ai învățat deja la pagina 18.

CUCULE, PASĂRE SURĂ

Andante solist cu-cu Prelucrare I. D. Chirescu

1. Cu - cu - le pa - să - re su - ră, Cuc!
 2. Ori ți-e foa - me, ori ți-e se - te, Cuc!
 3. Nici mi-e foa - me, nici mi-e se - te, Cuc!

Ce tot cânti la noi pe șu - ră,
 Ori ți-e dor de co-dru-ver-de,
 Ci mi-e dor de co-dru-ver-de,

1. cu - cu cu-cu || 2. cu-cu cu-cu

Cu-cu-lea - nă lu-go-ja - nă Cuc!
 Cu-cu-lea - nă lu-go-ja - nă Cuc!
 Cu-cu-lea - nă lu-go-ja - nă

- Învăță cântecul, parcurgând etapele învățării. Alege un solist care poate fi, pe rând, fiecare dintre voi.
- Scrie pe caiet, în opt rânduri, cum ar trebui să aibă grijă astăzi oamenii să protejeze natura, să nu ajungem să ne fie dor de codrul verde.

ÎN PĂDURE

Moderato *mf* Versuri: Ioana Zamfir Muzică: Jean Lupu

1. Su-su-ră iz - vo - rul Prin-tre brazi voi - nici A - run-când în
 2. S-a tre-zit ze - fi - rul Și-a por-nit hai - hui Și-a-n-ce-put să

iar - bă Mii de per - le mici. Li - niș-tea a - mie - zii
 cân - te Co-dru-n ur - ma lui. Sal - tă mai sprin - ță - ră

Doar-me prin-tre flori, Nu-mai cu - cul le-neș Cântă u - ne - ori.
 A-pa din iz - vor, Cântă cu - cul ia - ră, Par-că mai cu spor.

Refren

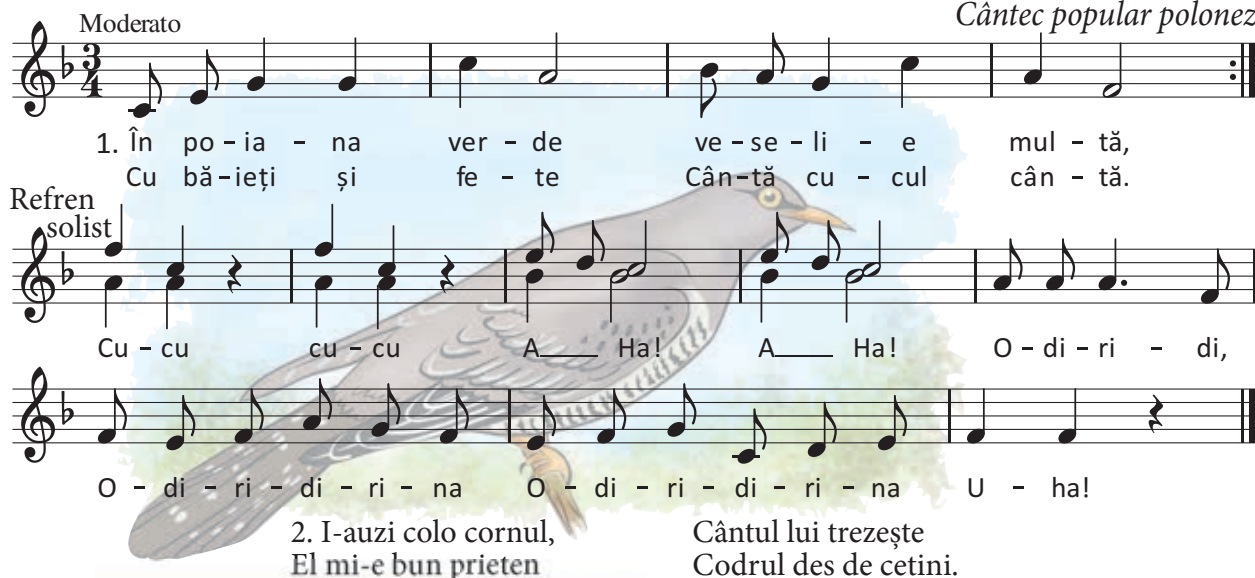
Cu-cu! cu-cu! Bi - ne e, M-am de - prins cu bi - ne - le!

- Cântă cântecul, parcurgând etapele învățării.

ÎN POIANA VERDE

Cântec popular polonez

Moderato

1. În po - ia - na ver - de ve - se - li - e mul - tă,
Cu bă - ieți și fe - te Cânt - tă cu - cul cân - tă.

Refren
solist

Cu - cu cu - cu A Ha! A Ha! O - di - ri - di,
O - di - ri - di - ri - na O - di - ri - di - ri - na U - ha!

2. I-auzi colo cornul, Cântul lui trezește
El mi-e bun prieten Codrul des de cetini.

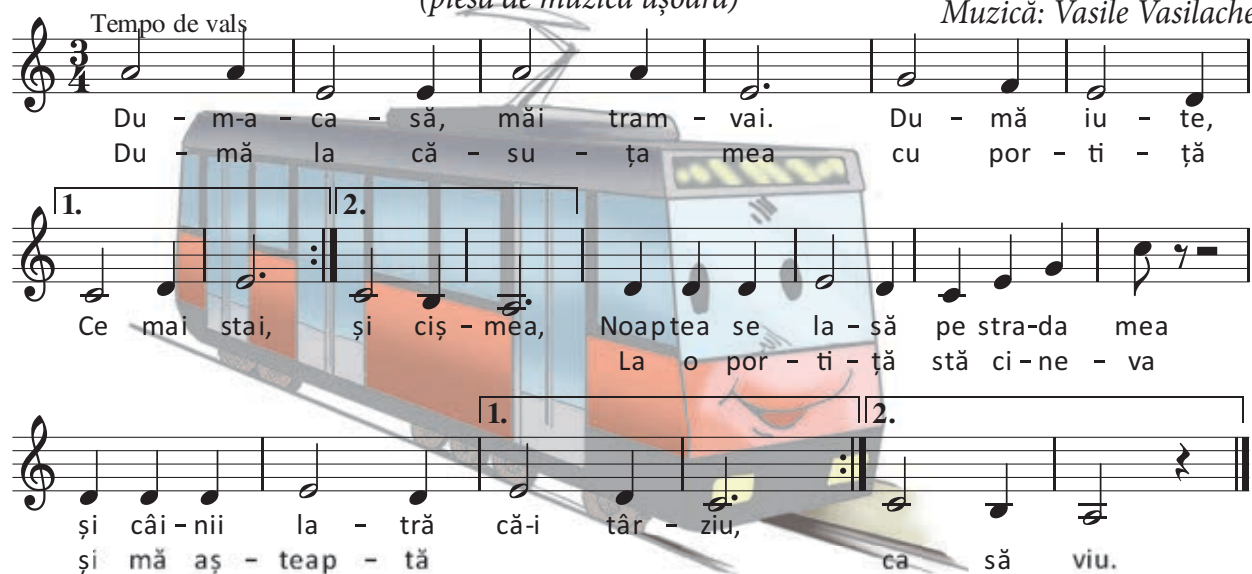
- Cântă cântecul, parcurgând etapele învățării.
- Cântă pe grupe cu colegii. Grupa I va cânta partea solistică.

DU-M-ACASĂ, MĂI TRAMVAI

(piesă de muzică ușoară)

Muzică: Vasile Vasilache

Tempo de vals

Du - m - a - ca - să, măi tram - vai. Du - mă iu - te,
Du - mă la că - su - ța mea cu por - ti - ță

1. Ce mai stai, și ciș - mea, Noaptea se la - să pe stra - da mea
La o por - ti - ță stă ci - ne - va

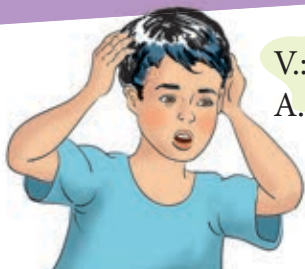
1. și câi - nii la - tră că - i târ - ziu,
și mă aș - teap - tă ca să viu.

- Cântă acest cântec vechi de muzică ușoară compus de Vasile Vasilache. Cântecul lui a devenit repede șlagăre (cântec care se reține ușor) la începutul secolului trecut.

- *Invitație la vals*, de Carl Maria von Weber.
- *Valsuri, Poloneze, Mazurci*, de Frédéric Chopin.
- Reține din aceste dansuri pe cel care ți-a plăcut mai mult.

IV.3. MĂSURA DE PATRU TIMPI

V.: – Măsura asta de patru timpi o să-mi dea mult de furcă!

A.: – Viorele, o știi deja, ai învățat-o la pagina 19.

MOȘUL NICOLAE

Versuri și muzică: Anca Toader

1. Mo - șu-le, eu sunt cu - min - te, Te rog vezi și ți - ne min - te
2. Cio - co-la-tă și a - lu - ne, Toa-te-nghete el îmi pu - ne
3. Dormsub ge-ne în o - da - ie, Vi-ne Mo-șul Ni - co - la - e!

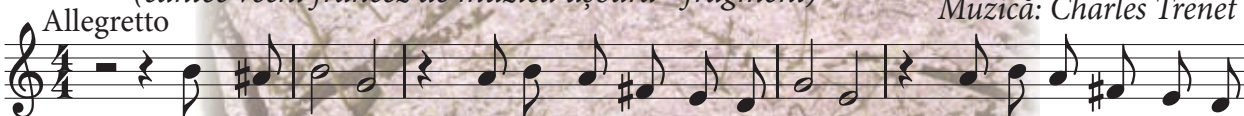
Că-mi do-resc un te-le-fo-n__ Samsung, No-kia sau I - fone I - fone!
Pen-tru fră-ți - o - rul meu__ Să a - duci în dar un zmeu Un zmeu!
Tre-ce pe la u-șa mea__ Pu-ne-n ghe-te el ce - va Ce vrea!

- Cântă cântecul pe cuvinte, dirijând cu mâna dreaptă, apoi cu ambele mâini.
- Încă nu te-ai despărțit de copilărie, Moș Nicolae îți va aduce tot ce dorești.

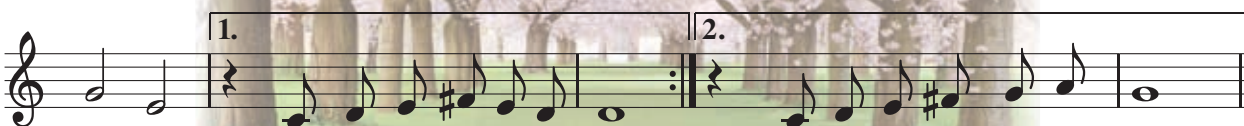
DULCE ȚARĂ

(cântec vechi francez de muzică ușoară - fragment)

Muzică: Charles Trenet

1. Dul-ce ța-ră, lea-găn al co-pi-lă - ri-ei, Cald iz-vor al bu-cu-
2. Dul-ce ța-ră, Do-rul mă cu-prin-de ia-ră, De că-su-ța de-o di-

ri - ei, Îl păs-trez în i - ni - mă. Lo - cul un - de m-am năs - cut.
nioa - ră,

- Citește ritmic cântecul, tactând măsura. Cântă-l pe cuvinte.
- Ce valori de note întâlnim în cântec? Dar de pauze?
- Ce alterații întâlnești și ce reprezintă ele?

Locul în care te-ai născut nu se uită niciodată și tu ai datoria să-l sfințești prin ce realizezi în viață. Salzburg, locul de naștere al lui Mozart, a devenit celebru prin aceasta.

POVESTE

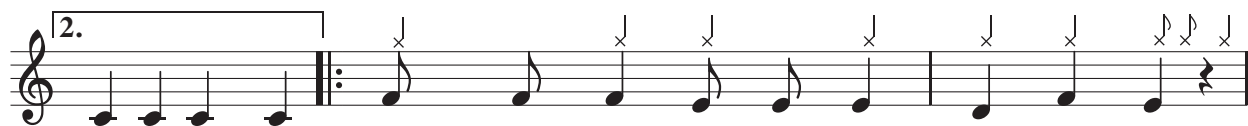
Versuri și muzică: Anca Toader

Moderato

mf

1. Făt-Fru-mos, fiu de-m-pă-rat, Pen-tru-o fa-tă s-a lup-tat
C-un zmeu fal-nic și u-rât Foar-te greu de

do-bo-rât. 1. Zdrang, zdrang, zdrang, zdrob, zdrob, zdrob. Trosc, pleosc, trosc!

Zdrang, zdrang, zdrang, zdrob, zdrob, zdrob, Trosc, pleosc, trosc!

2. Fieros și furios, Foc pe nări zmeul a scos.

Făt-Frumos scurt îl pălește,

Fiara-n praf se zvârcolește.

Văleleu, capul meu, Ce mai zmeu!

Vai, vai, vai! Stai, stai, stai să nu mai dai!

3. Așa luptă zic și eu! Fata a scăpat de zmeu.

Și-acum umblă zvonuri, vești,

Fi-va nuntă ca-n povești.

Hai la joc, mai cu foc, Nu te-opri,

Joc în doi, ca la noi, tu n-ai găsi!

- Citește ritmic cântecul, tactând măsura. Cântă cântecul împreună cu negativul.
- Ce este legato punctat? Cum se mai numește punctul pus în dreapta unei note? Motivează răspunsul.

AMINTEȘTE-ȚI!

- Toate măsurile învățate, de 2, 3 și 4 timpi, au primul timp accentuat și se tacează întotdeauna de sus în jos.

- *Impresii din copilărie*, de George Enescu (fragment).
- *Dansuri românești*, de Béla Bartók.
- Pe fondul muzicii *Impresii din copilărie*, de George Enescu, se recită un fragment din partea a VIII-a a poemului *Călin (file de poveste)*, de Mihai Eminescu.

- Moment solemn – intonarea imnului de stat al României, *Deșteaptă-te, române!*

POVESTEA IMNULUI

Într-o zi luminoasă și caldă a anului 1848, dintr-o grădină a unei case din Scheii Brașovului se aude un bărbat cântând cu însuflețire:

„Deșteaptă-te, române, În care te-adânciră
Din somnul cel de moarte Barbarii de tirani!“

Este Andrei Mureșanu, poet al generației pașoptiste și autorul poeziei *Un răsunet*, ce va deveni imnul revoluționarilor români de la 1848 animați de idealurile împărtășite de întreaga Europă: egalitate, unire, libertate. Nu știm cu certitudine cine a compus muzica imnului nostru: poate însuși poetul, poate Anton Pann, poate Gheorghe Ucenescu. Cert este faptul că acest cântec i-a înflăcărat pe revoluționarii pașoptiști, încât Nicolae Bălcescu, conducătorul revoluției din Țara Românească, l-a considerat „marsilieza românilor“. Și dacă despre primele evenimente, când s-a cântat *Deșteaptă-te, române!*, află din cărțile de istorie (Revoluția de la 1848, Războiul de Independență (1877-1878), războaiele mondiale etc.), despre ultimele ocazii îți pot vorbi bunicii, părinții și profesorii tăi, unii dintre ei participanți ai acestor momente cruciale (revolta de la Brașov din 15.XI.1989, Revoluția de la 1989). Din 1990, *Deșteaptă-te române!* devine imnul național al României.

- De ce crezi că Mihai Eminescu i-a dedicat lui Andrei Mureșanu o strofă din poemul său *Epigonii* în care îi elogiază pe scriitorii de la 1848?

AZI ADUC AL MEU ONOR

Versuri și muzică: Anca Toader și Valentin Moraru

Moderato *mf*

1 1 1 1 1 3 5 4 3 5 4 3 4 5

1. As - tăzi merg mai ca - den - țat Stâng, drept, stâng ca un sol - dat!
2. Îi cânt pe stră - bu - nii mei S-au lup - tat ca niș - te zmei,

1 1 1 1 1 3 5 4 3 5 4 3 2 1

Fiind - că, vezi, mi-am a - min - tit De toți cei ce s-au jert - fit.
Pen - tru Ro - mâ - ni - a mi dra - gă să ră - mâ - nă ța - ra - n - trea - gă!

Refren *f*

1. 4 4 4 4 3 4 5

Pen - tru ța - ră și po - por, Azi, a - duc al meu o - nor!
Pen - tru cei ce nu mai sunt

2. 4 3 5 4 3 2 1

A - pă - rând a - cest pă - mânt. Stâng, drept, stâng, drept, Pe loc Stai!

LIMBA ROMÂNEASCĂ

Versuri: Gheorghe Sion

Muzică: Ion Cartu

Moderato *p*

1. Mult e dul - ce și fru - moa - să Lim - ba ce-o vor - bim,
2. Ro - mâ - na - șul o iu - beș - te Ca su - fle - tul său,
Al - tă lim - bă-ar - mo - ni - oa - să Ca ea nu gă - sim.
Vor - biți, scri - eți ro - mâ - neș - te, Pen - tru Dum - ne - zeu!
mf
Sal - tă i - ni - ma-n plă - ce - re Când o as - cul - tăm
Frați ce-n dul - cea Ro - mâ - ni - e Naș - teți și mu - riți
Și pe bu - ze-a - du - ce mie - re Când o cu - vân - tăm.
Și-n lu - mi - na ei cea vi - e Dul - ce vie - țu - iți!

TREI CULORI

Moderato *mf*

Muzică și versuri: Ciprian Porumbescu

1. Trei cu - lori cu-nosc pe lu-me, Ce le țin ca sfânt o - dor, Sunt cu -
2. Cât pe cer și cât pe lu-me, Vor fi as - te trei cu - lori. Vom a -
3. Ro - șu-i fo - cul vi - te - ji - ei, Jert-fe - le ce-n veci nu pier; Gal-ben,
lori de-un vechi re - nu - me A - min - tiri de-un brav po - por; Sunt cu -
vea un fal - nic nu - me Și un fal - nic vi - i - tor, Vom a -
a - u - rul câm - pi - ei Și al - bas - tru-al nos - tru cer; Gal-ben,
lori de-un vechi re - nu - me A - min - tiri de-un brav po - por.
vea un fal - nic nu - me Și un fal - nic vi - i - tor.
a - u - rul câm - pi - ei Și al - bas - tru-al nos - tru cer.

• Cele trei simboluri ale României sunt: imnul, tricolorul și stema.

- Marșul lui Iancu, de Timotei Popovici.
- Marș militar, de Franz Schubert.
- Opera Aida, de Giuseppe Verdi, Marș triumfal.

UNITATEA IV. RECAPITULARE

1 Numește compozitorii și autorii versurilor pentru următoarele cântece.

- Imnul *Deșteaptă-te, române!*
- Trei culori*
- Limba românească*

2 Știind că primul timp este accentuat, stabilește pe caiet corespondența dintre cele două coloane.

3/4 (1) (A)

2/4 (2) (B)

4/4 (3) (C)

3 Cântă împreună cu ceilalți elevi cântecul *Dogarii*.

- Adăugați partea ritmică (percuția corporală).
- Împărțiți-vă în două grupe; primul grup cântă cântecul, iar al doilea realizează partea ritmică.
- Schimbați grupele.
- * Cântă împreună cu un coleg acest cântec astfel: unul dintre voi va fi solist, iar celălalt îl va acompania la Blockflöte.

4 Audiază *Marșul triumfal*, de Giuseppe Verdi (fragment). Exprimă-ți părerea despre această compoziție.

5 Cântă cântecul *Azi aduc al meu onor*.

- Împărțiți-vă în două grupe: primul grup cântă prima strofă, al doilea, refrenul.
- Schimbați grupele.
- * Cântă-l pe cuvinte acompaniat de un instrument cu clape, respectând digitația.

6 Cântă cântecul *Dogarii*, pe cuvinte, cu toată clasa, pe grupe și individual, acompaniați de negativul cântecului pe care îl regăsiți în manualul digital.

7** Realizează o fișă de potofoliu, în care să notezi câteva informații despre imnul național al Franței, *La Marseillaise*.

* Aceste cerințe se realizează în funcție de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică.

** Acest item trebuie rezolvat cu o oră înaintea recapitulării. Toate fișele realizate de elevi, se vor regăsi în portofoliile lor.

- 1 a) Pune barele de măsuri corespunzătoare următoarelor exerciții ritmice, după model.
b) Indică măsura. 15 p

- 2 Audiază *Marșul lui Iancu*, de Timotei Popovici, și discută cu colegii despre trăirile tale declanșate de această compoziție. 10 p

- 3 Cântă cântecul *Hora mare* cu toată clasa, pe grupe și individual, folosind negativul cântecului pe care îl regăsești în manualul digital. 10 p

- 4 Cântă cântecul *Trei culori* cu toată clasa, pe grupe și individual. 10 p

- 5 Prezintă în fața clasei fișa de portofoliu realizată la Recapitulare – Imnul național al Franței, *La Marseillaise*. 15 p

- 6 Alege una dintre audițiile Unității IV și motivează-ți alegerea. 10 p

- 7 Cântă împreună cu colegii tăi pe cuvinte imnul național al României.
• Relatează care este istoricul acestui cântec.
• Numește cele trei simboluri ale României. 20 p

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

UNITATEA V. ELEMENTE DE FOLCLOR

V.1. CÂNTECELE ȘI COLINDELE SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ

Allegretto

ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS

mf Colind

1. As - tăzi s-a năs - cut Hris - tos — Me - si - a, chip lu - mi - nos. —
 2. Mi - ti - tel, în - fă - șe - țel, — În scu - tec de bum - bă - cel. —
 3. Vânt - tul ba - te, nu - L răz - ba - te, Nea - ua nin - ge, nu - L a - tin - ge.
 4. Și de - a - cum pâ - nă - n ve - ci - e, Mi - la Dom - nu - lui să fi - e.

Refren

Lă - u - dați și cân - tați Și vă bu - cu - rați!

ÎNCHINAREA PĂSTORILOR

Allegro mf Colind

1. Noi um - blăm și co - lin - dăm, Flo - ri - le dal - be. Dal - be.
 Pe Dum - ne - zeu că - u - țăm,
 A - ler - ga - răm Și - L a - fla - răm Flo - ri - le dal - be. Dal - be.
 În ies - le la boi năs - cut. —

2. Vântul dulce tragă, Florile dalbe, Ploaia caldă, fiul scaldă, Florile dalbe,
 Pruncul de mi - L leagă, Florile dalbe. Neaua ninge, nu - L atinge, Florile dalbe.

Allegretto

ÎNTR-UN STAUL MIC

mf Colind

1. În - tr - un sta - ul mic la o mar - gi - ne de sat
 S-a năs - cut un prunc dră - gă - laș și mi - nu - nat.

Refren

În - geri cân - tă - n cor, Pa - ce fi - e pe pă - mânt.
 S-a năs - cut Hris - tos Fi - ul Dom - nu - lui cel sfânt.

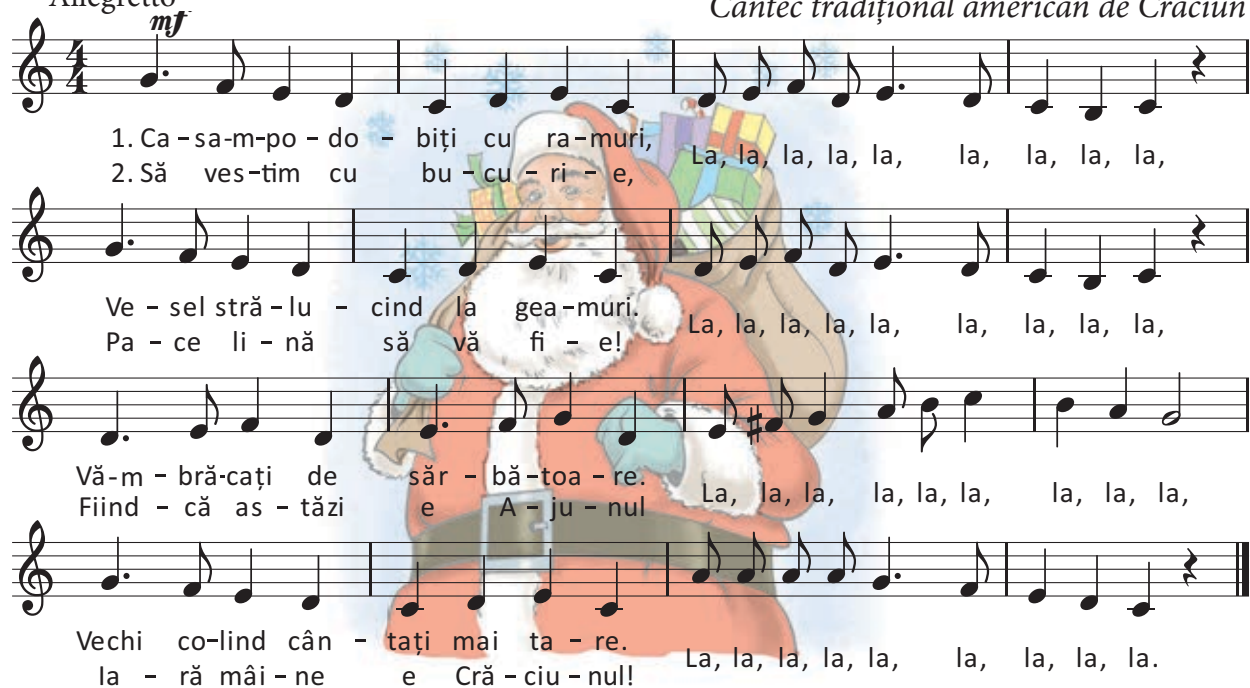
2. Ceata de păstori în uimire asculta
 Îngerescul cor, vestea bună ce - aducea.

3. Magi din răsărit au pornit conduși de stea
 Și la Beethleem au venit a se - nchina.

• Cântă și alte colinde din zona voastră folclorică, folosind clopoței, tamburină, trianțlu etc .

DECK THE HALLS (CASA-MPODOBIȚI CU RAMURI)

Allegretto
mf *Cântec tradițional american de Crăciun*

1. Ca - sa - m - po - do - biți cu ra - muri, La, la, la, la, la, la, la, la, la,
2. Să ves - tim cu bu - cu - ri - e,

Ve - sel stră - lu - cind la gea - muri.
Pa - ce li - nă să vă fi - e! La, la, la, la, la, la, la, la, la,

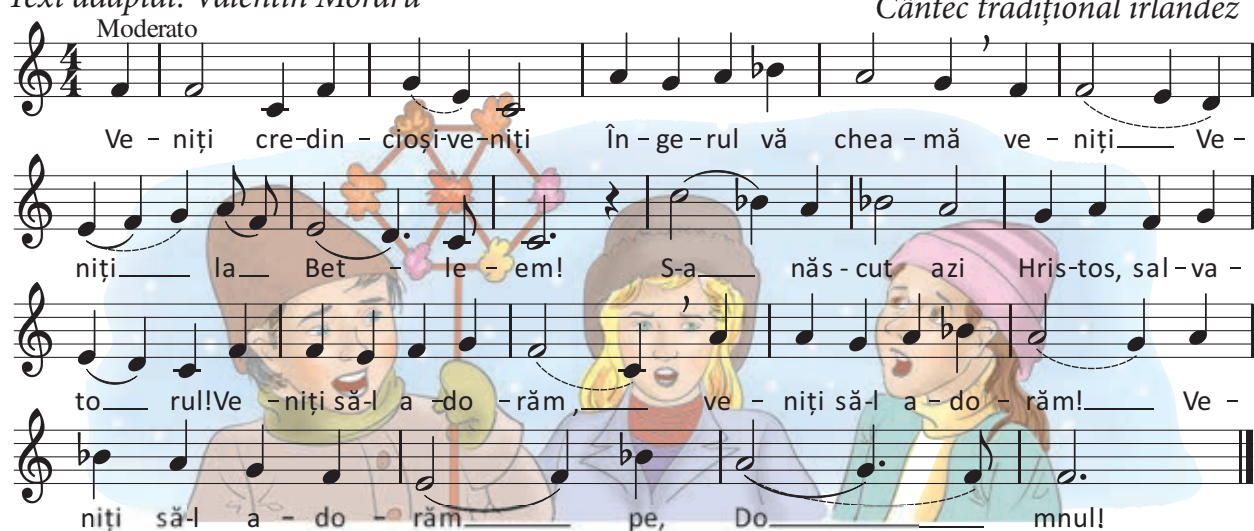
Vă - m - bră - cați de săr - bă - toa - re.
Fiind - că as - tăzi e A - ju - nul La, la, la, la, la, la, la, la, la,

Vechi co - lind cân - tați mai ta - re.
la - ră mâi - ne e Cră - ciu - nul! La, la, la, la, la, la, la, la, la.

ADESTE, FIDELES! (VENIȚI, CREDINCIOȘI!)

Moderato *Cântec tradițional irlandez*

Text adaptat: Valentin Moraru

Ve - niți cre - din - cioși - ve - niți În - ge - rul vă chea - mă ve - niți Ve -
niți la Bet - le - em! S - a nă - s - cut azi Hris - tos, sal - va -
to - rul! Ve - niți să - l a - do - răm, ve - niți să - l a - do - răm! Ve -
niți să - l a - do - răm pe, Do - mnul!

- Cântă cele două cântece parcurgând etapele învățării unui cântec.

- Colinde, în interpretarea Corului de copii Radio.
- Colinde, în interpretarea Corului Symbol al Patriarhiei.

V.2. CÂNTECE ȘI DANSURI REPREZENTATIVE PENTRU ALTE CULTURI

A.: – Uite, Viorele! Eu învârtesc globul, tu închizi ochii și pui degetul. Să vedem dacă descoperim ce țară este și dacă știm vreun cântec sau dans de acolo.

V.: – Învârteste!... Stop! Am ajuns în Rusia.

CAZACIOC

Allegretto *Bătăi din palme* *Dans popular rusesc*

Ca - za - cioc, ca - za - cioc, un, doi, trei

1. A ple - cat I - van și și-a luat troi - ca, În o - raș să-și
2. Măi bă - ie - te, la - s-o-n-cet cu joa - ca, În o - raș che-

stin - gă al său foc, Ah! El joa - că și su - nă ba - la - lai - ca¹,
fli - ii nu au loc. Dar el joa - că și su - nă ba - la - lai - ca,

Joa - că toa - tă noap - tea ca - za - cioc.
Joa - că toa - tă noap - tea ca - za - cioc.

- Cântă cântecul, parcurgând etapele învățării unui cântec.

V.: – Dragă Adela, eu vreau să știu ce a fost mai întâi, *Lacul lebedelor* sau Teatrul Balșoi.

A.: – Atâta știi tu despre Rusia, țara asta mare și frumoasă?!

V.: – Mai știi și despre Gagarin, primul om care a zburat în Cosmos.

A.: – Dar despre dansurile rusești?

V.: – Știi că trebuie să fii un sportiv foarte bun, ca să joci un astfel de dans.

¹ **Balalaică** – instrument muzical popular rusesc cu trei coarde și cutie de rezonanță triunghiulară.

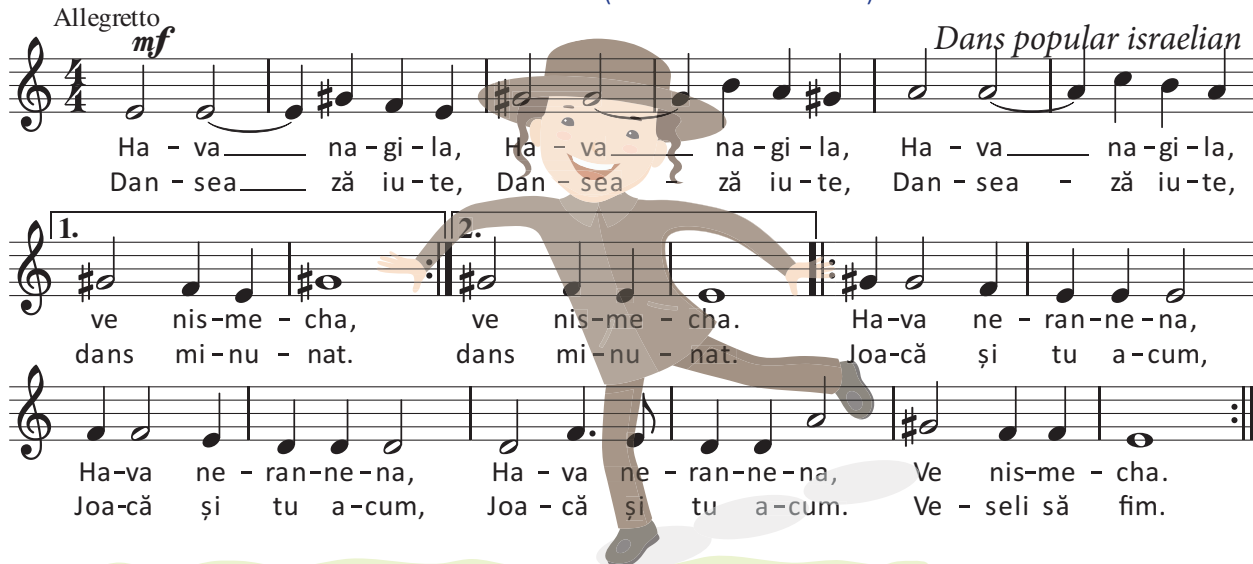
A.: - Dar despre Israel?

V.: - Știu că au un zid unde plânge toată lumea.

A.: - Nu plâng, Viorele, se roagă! Se roagă lui Dumnezeu pentru iertare și ajutor. Cred că și tu ai avea un pic nevoie de așa ceva.

HAVA NAGILA (SĂ NE BUCURĂM)

Allegretto *mf* *Dans popular israelian*

Ha - va na - gi - la, Ha - va na - gi - la, Ha - va na - gi - la,
Dan - sea ză iu - te, Dan - sea ză iu - te, Dan - sea - ză iu - te,

1. ve nis - me - cha, ve nis - me - cha. Ha - va ne - ran - ne - na,
dans mi - nu - nat. dans mi - nu - nat. Joa - că și tu a - cum,

2. Ha - va ne - ran - ne - na, Ha - va ne - ran - ne - na, Ve nis - me - cha.
Joa - că și tu a - cum, Joa - că și tu a - cum. Ve - seli să fim.

A.: - Bravo, Viorele! Dar despre Ungaria, vecina noastră, știi ceva?

V.: - Știu că au un dans popular foarte cunoscut, ceardașul¹.

UDVAROMON JEGENYEFA (ÎNFLORESC MIGDALII)

Moderato *Cântec popular maghiar*

Ud - va - ro - mon je - ge - nye - fa, nemlát - szik min - den éj - jel ti - zen - két - szer
În - flo - resc la noi în sat mig - da - le - le Noap - tea vin să le a - du - ne

vi - rág - zik Majd te - rem a Je - ge - nye - fa je - ge - nyét
fe - te - le În - flo - resc mig - da - le - le de mul - te ori,

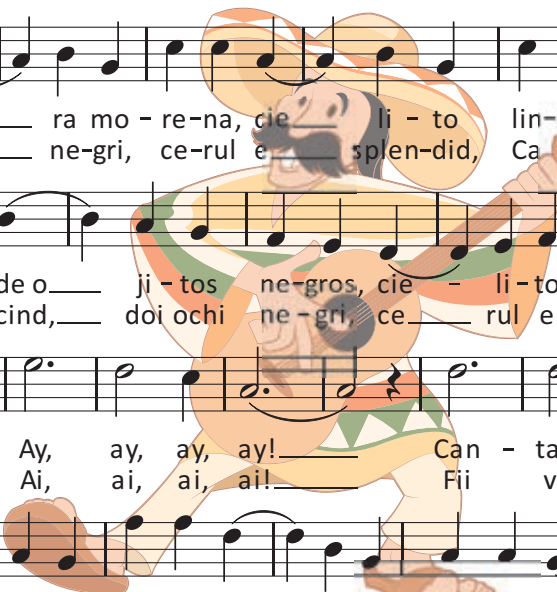
je - ge - nyét Csáb - fa - lu - ban ne ve - lik a szép le - genyt.
mul - te ori Noap - tea vin să le cu - lea - gă bravi fe - ciori.

- Cântă cântecele, folosind ritmurile specifice din măsurile încercuite.

¹ Ceardaș – dans național maghiar alcătuit din două părți; una lentă, iar a doua din ce în ce mai rapidă.

CIELITO LINDO (CER SPLENDID)

Moderato *mf* Cântec popular mexican

De la sier_____ ra mo - re - na, cie - li - to lin - do, vie - nen ba - jan - do
Din - tre munți - ne - gri, ce - rul e _____ splen - did, Ca să - gea - ta co - boa - ră, -

Un par de o _____ ji - tos ne - gros, cie - li - to lin - do, de _____ con - tra -
Stră - lu - cind, _____ doi ochi ne - gri ce _____ rul e splen - did și _____ te - n - fi -

ban - do. _____ Ay, ay, ay, ay! _____ Can - ta y no llo - res _____ Por -
oa - ră. _____ Ai, ai, ai, ai! _____ Fii ve - sel, cân - tă _____ Cân -

que can - tan - do se a - le - gran cie - li - to lin - do, los _____ co - ra - zó - nes. _____
tând și i - ni - ma ba - te, ce - rul e splen - did și _____ te în - cân - tă _____

A.: - Am ajuns în Italia. De cântonetă ai auzit, Viorele?

SANTA LUCIA

Moderato *mf* Cântec popular italian

1. Sul ma - re lu - ci - ca l'a - stro d'ar - gen - to Pla - ci da è
2. O dol - ce Na - po - li, o suol be - a - to O - ve sor -
1. Pe ma - rea lu - ci - e, se - nin e ce - rul, Do - mol e
2. O, dul - ce Na - po - li, o, tu, splen - doa - re, Cun zâm - bet

l'on - da, pro - spe - ro il ven - to. Ve - ni - te al - l'a - gi - le bar - chet - ta
ri - de - re vol - leil Cre - a - to, Tu sei l'im - pe - ro del - l'ar - mo -
va - lul, vîn - tul a - di - e. Vi - no cu pas u - șor, vi - no în
lu - mi - nos ai fost cre - a - tă. Ești o mi - nu - ne, ești ar - mo -

mi - a,
ni - a,
bar - ca mea, San - ta Lu - ci - a, San - ta Lu - ci - a!
ni - a,

- Cântă cele două cântece, parcurgând etapele învățării unui cântec.
- Completează cunoștințele lui Viorel despre cultura, istoria și geografia acestor țări ale căror cântece au fost prezentate.

V.3. DANSURI ȘI JOCURI POPULARE ROMÂNEȘTI. DANSURI CLASICE

V.: – Adela, după atâtea cântece de pretutindeni, mi-e dor de un cântec românesc, de o horă!

HORA¹

Allegretto *mf* Cântec popular românesc

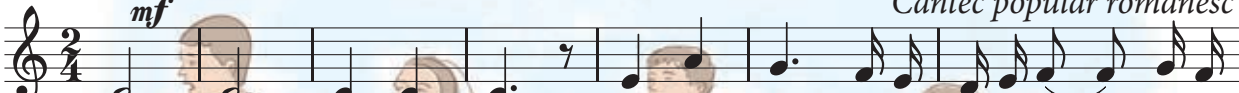
1. Tra-geți ho - ra, măi flă-căi,
Și su-nați din zur-gă-lăi!
2. Ho-ra noas-tră ne-o iu-bim Frun-ză ver - de, măi! Doi pași î - na -
Și cu ea ne-n - ve-se-lim

in-te, măi, și doi î - na - poi! Tra, la, la, la! Vezi a -ș a se joa-că pe la noi!

HAȚEGANA²

Allegro *mf* Cântec popular românesc

La, la, la, la, la, La, la, la, la, la, la, la, la, la, la,

la, la, la, la, La, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

1. Foa - ie ver - de bob de lin - te la, la, la, la, la, la.
2. Ș - a - poi u - nul î - na - poi

Ba-teți doi pași î - na - in - te, La, la, la, la, la. La, la, la, la, la.
Ha - ț e - ga - na ca la noi

- Cântă cele două cântece românești, parcurgând etapele învățării.

„La noi întâi se aud cântecele și apoi răsare soarele.“ (George Enescu)

- Dansuri ungare, de Johannes Brahms (fragment).
- Dansuri slave, de Antonín Dvořák.
- Dansuri norvegiene, de Edvard Grieg.
- Dansuri românești reprezentative pentru anumite regiuni – Brâul, Călușul, Geamparaua.

¹ Hora – dans popular românesc cu ritm domol, în care jucătorii se prind de mână, formând un cerc închis.

² Hațegana – numele unui dans popular românesc, în ritm alert, răspândit în sudul Transilvaniei care se joacă în perechi.

A.: – Viorele, mai lasă și tu pozele alea cu fotbaliști și hai să ne uităm puțin în albumul acesta de artă și să facem o călătorie în trecut! Uite ce frumos! O sală de bal într-un palat și iată și dansatorii! Știi ce dansează? Un menuet.

Versuri: Anca Toader

MENUET*

Muzică: Johann Sebastian Bach

Moderato

mf 5 1 2 3 4 5 1 1 3 1 2 3 4 5 1 1

O, cât de bi-ne-i când vi - sez Că sunt prin-țe - să și dan - sez

4 5 4 3 2 3 4 3 2 1 2 1 2 3 1 3 2 2

C-un prinț fru-mos, cu ges - tul ga-lant și el se a-plea-că e - le - gant

5 1 2 3 4 5 1 1 3 1 2 3 4 5 1 1

Din vis nu vreau să mă deș - tept, Cânt și dan-sez a - cest du - et

4 5 4 3 2 3 4 3 2 1 2 3 2 1 2 1

E-un dans a - nu-me, un dans mi - nu - ne Și-i spu-ne me-nu - et.

• Cântă cântecul, parcurgând etapele învățării unui cântec.

REȚINE!

• Menuetul este un dans vechi francez de origine populară. În secolul al XVIII-lea acesta devine dans de salon în palatele nobile.

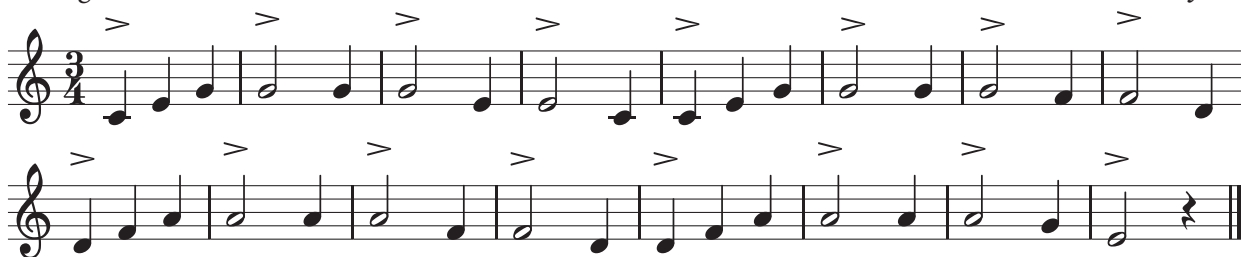
* Acest cântec este o transpoziție din tonalitatea inițială *Re major* în tonalitatea *Do major*.

A.: – Valsul care a cucerit Europa în secolul al XIX-lea, pornind din Viena, îl știi? Cei doi Strauss, tatăl și fiul, s-au întrecut compunând valsuri nemuritoare.

DUNĂREA ALBASTRĂ (fragment)

Allegretto

Muzică: Johann Strauss - fiul

- Citește ritmic cântecul, tacează măsura, dând un accent ușor pe primul timp.

V.: – Dar și menuetul nostru românesc nu-i cu nimic mai prejos.

A.: – Care menuet, Viorele? Glumești?

V.: – De-a lungul, de exemplu, dar nu-i zice menuet, ci *Horă lungă*.

DE-A LUNGUL

Versuri: Anca Toader

Horă lungă din Transilvania

Moderato

Hai! Când dan-sez mă simtca și vră-jit Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
Cu pași mici pe no-ri-șoride-argint

1.
la, la. Stân-ga dreapta-acum ne le-gă-năm Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
Drag mi-e ho-ra lun-gă când dan-săm.

2.
la, la. Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

- Simfonia nr. 84, de Joseph Haydn, partea a III-a – Menuet (fragment).
- Menuet, de Johann Sebastian Bach.
- Mica serenadă, de Wolfgang Amadeus Mozart, partea a III-a – Menuet (fragment).
- Valsuri, de Johann Strauss – tatăl și Johann Strauss – fiul.
- Valurile Dunării, de Iosif Ivanovici.

UNITATEA V. RECAPITULARE RECAPITULARE SEMESTRIALĂ

UNITATEA V. RECAPITULARE

- 1 Citește cu atenție definiția următoare și scrie pe caiet varianta corectă. **A** sau **F**
Colindul este un gen ritual străvechi cu funcție de urare (felicitare), care se cântă în perioada sărbătorilor de iarnă (24.XII – 6.I) sau cu alte prilejuri.
- 2 Cântă colindul *Astăzi s-a născut Hristos*, parcurgând etapele învățării.
- 3 Audiază valsuri compuse de Johann Strauss – fiul. Alege unul dintre ele și prezintă-l colegilor tăi. Argumentează de ce l-ai ales.
- 4* Cântă *Menuet*, de Johann Sebastian Bach, la un instrument cu clape, urmărind digitația indicată.
- 5* Cântă *Dunărea albastră*, de Johann Strauss – fiul, la Blockflöte, folosind digitația corespunzătoare.
- 6 Cântă în limba română cântoneta *Santa Lucia*, parcurgând etapele învățării.
- 7 Cântă cântecul *Hațegana*, parcurgând etapele învățării.

RECAPITULARE SEMESTRIALĂ

- 1 a) Cântă împreună cu toată clasa imnul național al României.
b) Citește următoarea strofă din poemul *Epigonii*, de Mihai Eminescu, dedicată lui Andrei Mureșanu.

„Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mână amorțită,
Cheamă piatra să învie ca și miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor destinul spune,
Și bogat în sărăcia-i ca un astru el apune,
Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet.“

- c) Exprimă un punct de vedere despre ideile și sentimentele exprimate de cele două creații de la punctele a) și b).
- 2 Audiază fragmentul din *Poema română*, de George Enescu. Vorbește despre trăirile tale declanșate de această creație.
- 3 Alege din repertoriul de cântece din semestrul I cântecul care ți-a plăcut mai mult. Alcătuieste un clasament împreună cu ceilalți colegi. Cântați cântecul care a ieșit pe primul loc.
- 4 Alege din repertoriul de audiții din semestrul I compoziția care ți-a plăcut mai mult. Alcătuieste un clasament împreună cu ceilalți colegi. Argumentează ordinea rezultată.

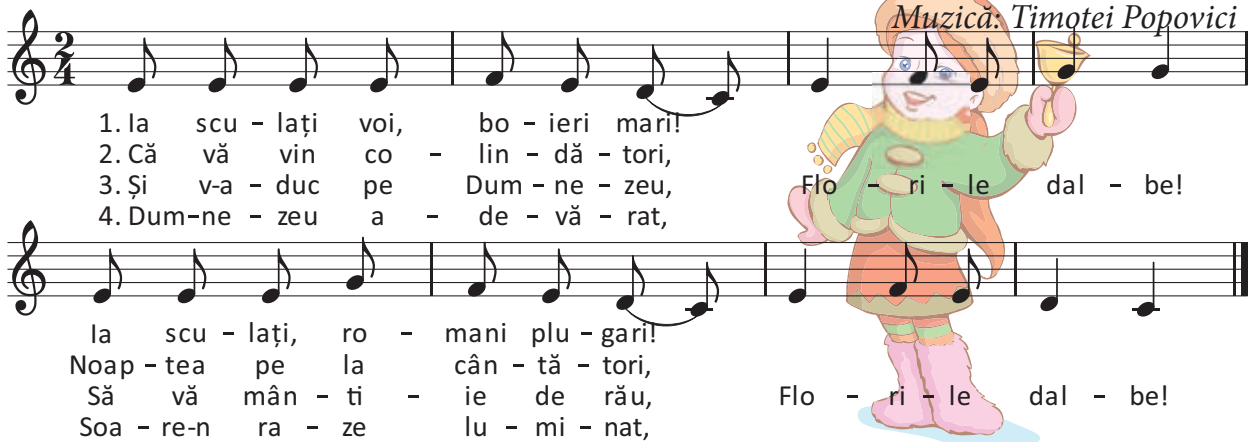
* Aceste cerințe se realizează în funcție de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică.

UNITATEA V. EVALUARE

- 1 Cântă *Colindul din Banat*, de Timotei Popovici, parcurgând etapele învățării. 25 p

COLIND DIN BANAT

Muzică: Timotei Popovici

1. Ia scu - lați voi, bo - ieri mari!
2. Că vă vin co - lin - dă - tori,
3. Și v - a - duc pe Dum - ne - zeu, Flo - ri - le dal - be!
4. Dum - ne - zeu a - de - vă - rat,
la scu - lați, ro - mani plu - gari!
Noap - tea pe la cân - tă - tori,
Să vă mân - ti - ie de rău, Flo - ri - le dal - be!
Soa - re - n - ra - ze lu - mi - nat,

- 2 Alege dintre audițiile prezentate în unitatea V pe cea care ți-a plăcut cel mai mult. 15 p
- 3 Cântă *Menuet*, de Johann Sebastian Bach, parcurgând etapele învățării. 25 p
- 4 Cântă hora lungă *De-a lungul*, parcurgând etapele învățării. 25 p

EVALUARE SEMESTRIALĂ

- 1 a) Alege un cântec din repertoriul tău și interpretează-l în fața colegilor.
b) Vorbește colegilor despre ce ai simțit cântându-l. 20 p
- 2 a) Alege dintre audițiile semestrului I pe cea care ți-a plăcut cel mai mult.
b) Vorbește despre sentimentele și trăirile tale determinate de compoziția aleasă. 20 p
- 3 Cântă cântecul *Ceasul* și argumentează de ce canonul este cea mai simplă formă muzicală ce se poate cânta pe mai multe voci. 20 p
- 4* Cântă cântecul *Hora mare* (pagina 39) cu toată clasa, pe grupe și apoi singur acompaniat de negativul cântecului pe care îl regăsești în manualul digital. 20 p
- 5* Prezintă împreună cu colegii tăi un concert de colinde. 10 p
- 6* Cântă la Blockflöte colindul *Colind din Banat* și valsul *Dunărea albastră*, folosind digitația corectă. 15 p
- 7* Cântă la clape *Menuet*, de Johann Sebastian Bach, folosind digitația anunțată. 15 p

La fiecare evaluare se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

* În atenția profesorului! Elevii rezolvă itemii 4, 5 sau itemii 6, 7.

UNITATEA VI. ELEMENTE DE STRUCTURĂ

VI.1. SEMITONUL ȘI TONUL

M.: – Viorele, Adela, chiar credeți că v-am părăsit? Nu, dragii mei. Am avut doar o mică dispută cu confratele meu Antonio Salieri. El susține că **TONUL** este baza unei melodii. Iar eu susțin că **SEMITONUL** are o putere mare și, uneori, unul singur poate schimba totul.

V.: – Iertați-mă, domnule profesor Mozart, eu nu înțeleg!

M.: – Ca să înțelegi, trebuie să vă amintiți ce ați învățat anul trecut. Adela, tu mai știi?

A.: – Eu îmi amintesc de **ton** și **semiton**, dar și despre niște semne cu denumiri ciudate: **DIEZ**, **BEMOL** și **BE CAR**.

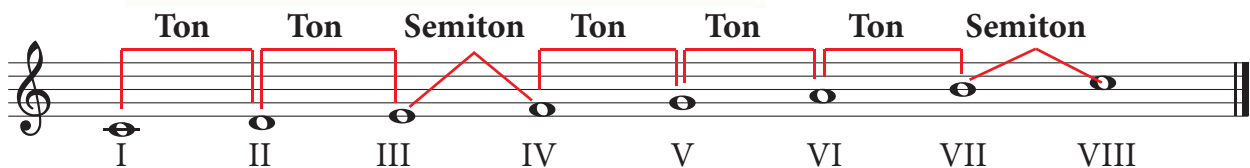
REȚINE!

- **Semitonul** reprezintă diferența mică de înălțime între două sunete alăturate, iar acestea sunt: mi – fa; si – do.

Semi = jumătate sau pe jumătate

- **Tonul** cuprinde *două* semitonuri. În acest caz, diferența de înălțime între două sunete alăturate este mai mare, este dublă.

Acestea sunt: do – re; re – mi; fa – sol; sol – la; la – si.

- Cântă această scară muzicală în suire și coborâre de mai multe ori.

M.: – Aș vrea să vă dau câteva exemple de **semitonuri celebre**.

V.: și A.: – Semitonuri celebre?

M.: – Da, eu așa le spun când un **semiton** ca acesta, mi – fa, ajunge sub pana măiastră a unui compozitor ca Georg Friedrich Händel.

ARIE DIN OPERA RINALDO (fragment)

G.Fr. Händel

M.: – Cu nimic mai prejos este și acest semiton (si-do) cu care se joacă atât de frumos un alt mare compozitor, Gioacchino Rossini.

A.: – Eu cred că și semitonurile de la începutul *Simfoniei Nr. 40*, compusă de dumneavoastră, sunt la fel de celebre.

UVERTURA OPEREI BĂRBIERUL DIN SEVILLA

(fragment)

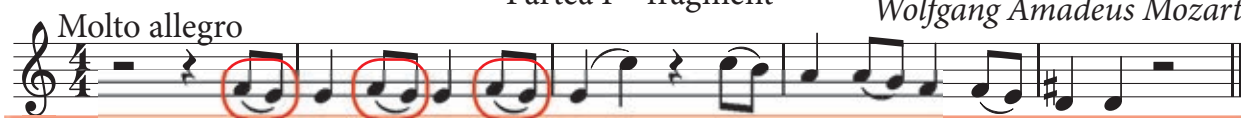
Gioacchino Rossini

SIMFONIA NR. 40 ÎN SOL MINOR*

Partea I – fragment

Wolfgang Amadeus Mozart

- Audiază aceste două fragmente muzicale și cântă-le în timpul audiției.

ALBINA

mf Allegretto

Versuri și muzică: Valentin Moraru

1. Zor ne - vo - ie, o al - bi - nă Zum - ză - ie - n zbor spre stu - pi - nă
2. Când a - jun - ge, ce să va - dă! la, un trân - tor stă la sfa - dă
3. Al - bi - nu - ța se zbâr - leș - te, A - cul ia - tă - l pre - gă - teș - te,

1. Să a - jun - gă se zo - reș - te, Mie - rea ea o pre - gă - teș - te,
Cu un al - tul, cum c - ar vrea, Pri - mul, el, mie - re să ia.____
„Cum, vrei mie - re? Zău a - șa!____ Nu mun - cești, deci nu mân - ca!“____

2. *f* Refren
Mie - rea ea o pre - gă - teș - te. Zum, zum, zum, zum, zum, zum, Zor, zor, din
Pri - mul, el, mie - re să ia.____
„Nu mun - cești, deci nu mân - ca!“____

p
zori la drum, Zum, zum, zum, zum, zum, zum, că - tă trea - bă am a - cum!

- Cântă cântecul respectând etapele învățării.
- Observă jocul semitonurilor. Scrie pe caiet două măsuri cu semitonuri.

* Acest cântec este o transpoziție din tonalitatea inițială *sol minor* în tonalitatea *la minor*.

M.: – Dragii mei elevi, despre semitonuri obținute prin alterații veți afla mai multe și mai pe înțeles în anii școlari viitori.

A.: – Dar acum, vedem clar ce putere au aceste semitonuri. Când am ascultat „Cântec de primăvară“ compus de dumneavoastră, domnule profesor, am simțit cât de frumos se schimbă melodia la apariția lor. Aș dori să cântăm cu toții această minunată melodie.

CÂNTEC DE PRIMĂVARĂ*

Allegretto *Wolfgang Amadeus Mozart*

1. O, vi - no, Mai, cu soa - re, cu ver - zi - le - câm - pii
2. Să vi - nă pă - să - re - le Și-n crâng pri - vi - ghe - tori.

Refren
Și su - sur de iz - voa - re cu flo - ri cē - le mii O,
Și cu - cul să ne-n - gă - ne vo - ios de mii - de ori.

cât #aș vrea - să văd - iar Fru - mo - șii ghi - o - cei, Pe

lun - ca-m - po - do - bi - tă, Dră - gu - ții mie - lu - șei!

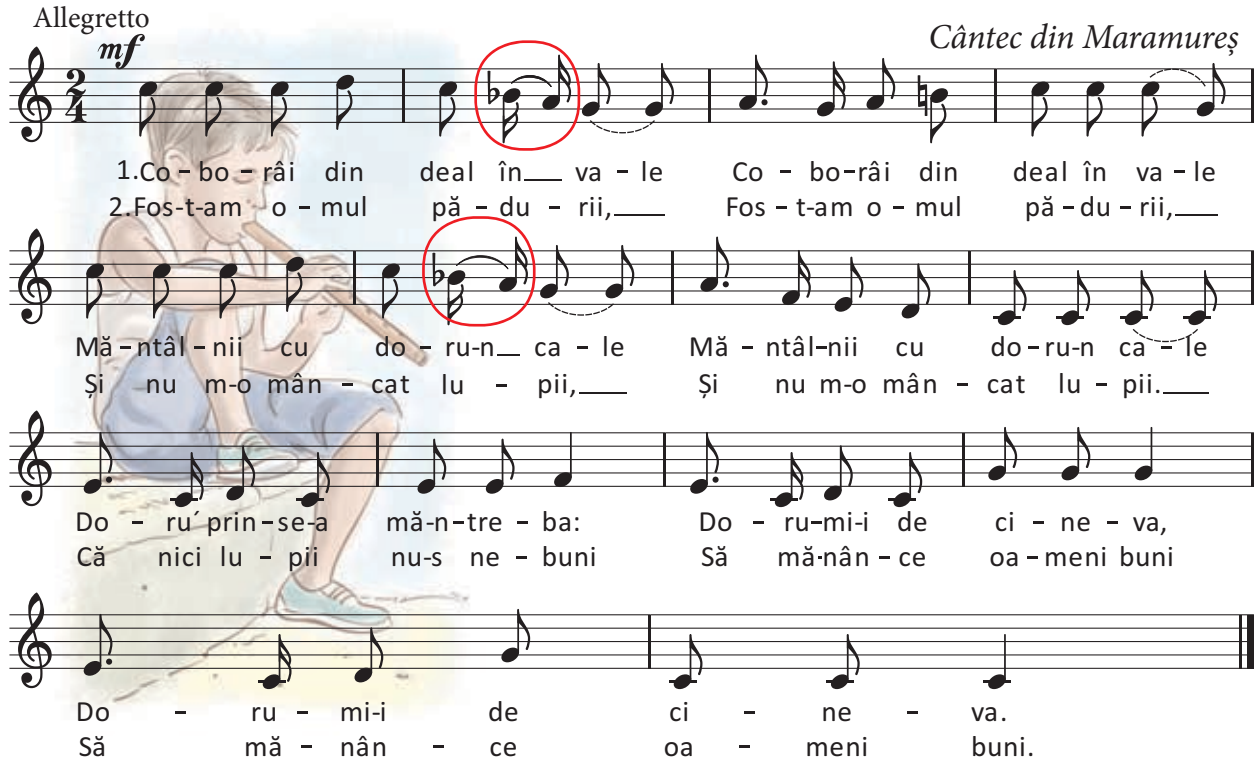
- Observă cele două momente încercuite: do#-re și fa#-sol.
- Acestea sunt semitonuri obținute prin alterație. În acest caz, prin **diez**.

* Acest cântec este o adaptare din măsura de 6/8 în măsura de 3/4.

COBORÂI DIN DEAL ÎN VALE

Allegretto *mf* Cântec din Maramureș

1. Co - bo - râi din deal în va - le Co - bo - râi din deal în va - le
 2. Fos - t - am o - mul pă - du - rii, Fos - t - am o - mul pă - du - rii,

Mă - ntâl - nii cu do - ru - n ca - le Mă - ntâl - nii cu do - ru - n ca - le
 Și nu m - o mân - cat lu - pii, Și nu m - o mân - cat lu - pii.

Do - ru' prin - se - a mă - n - tre - ba: Do - ru - mi - i de ci - ne - va,
 Că nici lu - pii nu - s ne - buni Să mă - nân - ce oa - meni buni

Do - ru - mi - i de ci - ne - va.
 Să mă - nân - ce oa - meni buni.

- Observă cele două momente încercuite: Si \flat -La (în coborâre).
- Acestea sunt semitonuri obținute prin alterație. În acest caz, prin **bemol**.

REȚINE!

- Semnele grafice DIEZ (\sharp), BEMOL (\flat) și BECAR (\natural) se numesc **ALTERAȚII**.
- Aceste alterații, așezate înaintea unei note, modifică înălțimea sunetului cu un semiton. Diezul (\sharp) urcă sunetul cu un semiton, bemolul (\flat) coboară sunetul cu un semiton. Becarul (\natural) anulează efectul alterațiilor, readucând sunetul la înălțimea lui naturală.
- Cântă aceste cântece și observă prezența semnelor grafice **DIEZ (\sharp)**, **BEMOL (\flat)** și **BECAR (\natural)**.
- Exprimă în cinci rânduri pe caiet ce sentiment te încearcă ascultând sau cântând aceste melodii.

- Arie din opera *Rinaldo*, de Georg Friedrich Händel.
- Fragment din Uvertura a operei *Bărbierul din Sevilla*, de Gioacchino Rossini.
- Fragment din *Simfonia Nr. 40, partea I*, de W.A. Mozart.
- *Fata de păstor și cucul*, de Teodor Teodorescu, în interpretarea corului Madrigal.

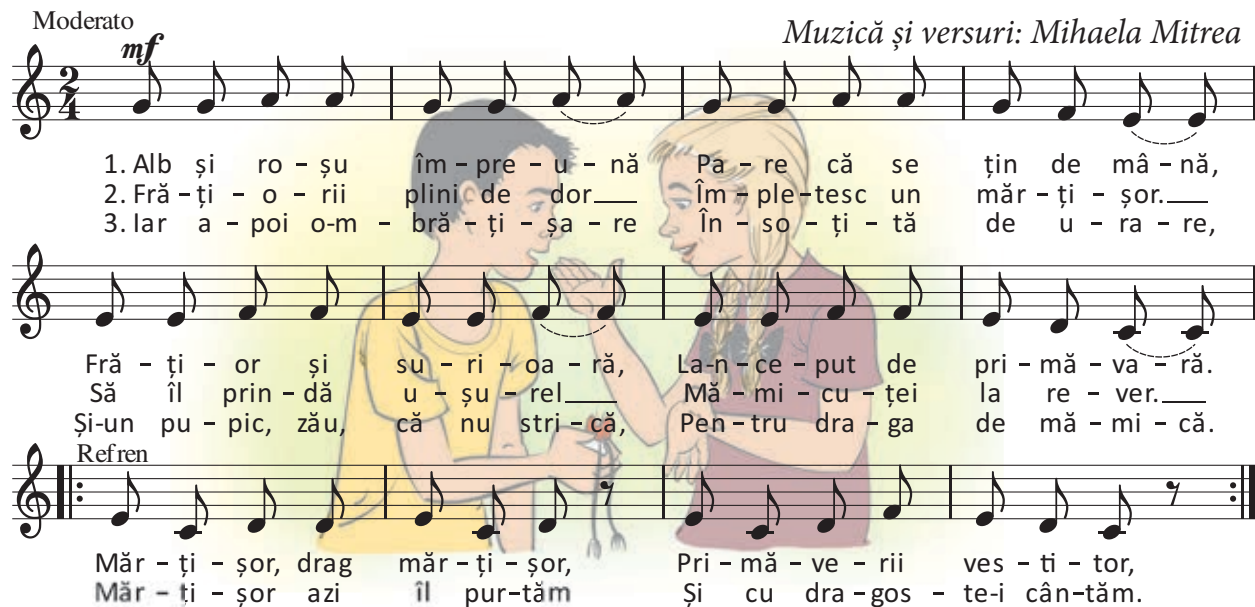
VII.2. SĂRBĂTORILE PRIMĂVERII

V.: – Adela, te rog să primești un măștișor!

A.: – Mulțumesc frumos, Viorele!

MĂȘTIȘORUL

Moderato *mf* Muzică și versuri: Mihaela Mitrea

1. Alb și ro - șu îm - pre - u - nă Pa - re că se țin de mâ - nă,
 2. Fră - ți - o - rii plini de dor. Îm - ple - tesc un mă - ți - șor.
 3. Iar a - poi o - m - bră - ți - șa - re În - so - ți - tă de u - ra - re,

Fră - ți - or și su - ri - oa - ră, La - n - ce - put de pri - mă - va - ră.
 Să - îl prin - dă u - șu - rel. Mă - mi - cu - ți la re - ver.
 Și - un pu - pic, zău, că nu stri - că, Pen - tru dra - ga de mă - mi - că.

Refren

Mă - ți - șor, drag mă - ți - șor, Pri - mă - ve - rii ves - ti - tor,
 Mă - ți - șor azi îl pur - tăm Și cu dra - gos - te - i cân - tăm.

- Cântă cântecul, respectând etapele învățării.

SĂGEȚILE ZBURĂTOARE

Muzică și versuri: Valentin Moraru

Îm - bră - ca - te ca de ga - lă
 Să - ge - ți - le zbu - ră - toa - re
 Rân - du - ne - le, rân - du - ne - le
 Și din ca - lea lor se - ni - nă

Refren

Cu frac ne - gru și be - tea - lă Pri - mă - va - ra a ve - nit
 Au por - nit în goa - na ma - re Rân - du - ne - le cer se - nin,
 Au por - nit în zbor spre ste - le
 Au pro - mis co să re - vi - nă

1. Rân - du - ne - le - le - au so - sit. 2. Zbor u - șor și vîn - tul lin.

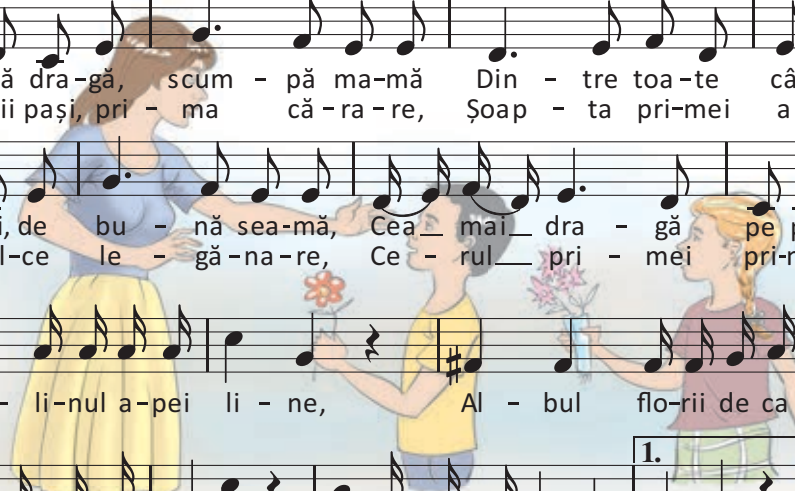
- Intonează cântecul și numește valorile de note și pauze întâlnite.
- De ce este considerată rândunica „vestitorul primăverii“?

CEA MAI DRAGĂ

Versuri: Emilia Căldăraru

Muzică: Anca Toader

Allegretto *mf*

1. Ma - mă dra - gă, scum - pă ma - mă Din - tre toa - te câ - te sunt,
2. Pri - mii pași, pri - ma că - ra - re, Șoap - ta pri - mei a - di - eri,
Tu îmi ești, de bu - nă sea - mă, Cea mai dra - gă pe pă - mânt.
Pri - ma dul - ce le - gă - na - re, Ce - rul pri - mei pri - mă - veri.

Refren

Cris - ta - li - nul a - pei li - ne, Al - bul flo - rii de ca - is,
Tot cei mai a - dânc în mi - ne ma mă, doar de ti - ne - i scris. — 1. scris. 2. scris.

COPILUL ȘI FLOAREA

Moderato *mf*

Muzică: Johannes Brahms

1. Tu, floa - re al - bas - tră, Ce crești pe câm - pii, Hai, vi - no cu
mi - ne, Po - doa - bă să - mi - fii. La piep - tul meu te - a - li - nă, să simt ne în - ce -
tat Gin - gă - și - a, Par - fu - mul ce - a - tât ma - u fer - me - cat.

2. Ia seama, copile, Plăpândă și scurtă
Mica floare - i șopti, E viața florilor.
A mea strălucire De - s culese,
În curând va pieri. Îndată se oflesc și mor.

- Ce bucurie ar fi pentru mama ta, dacă ar primi în dar, în loc de un buchet de flori, un buchet de cântece frumoase! Dar poate primi și una și alta, fiindcă merită cu prisosință.

- Piesa corală *Mama*, de Ioan D. Chirescu.
- *Mama*, de Frédéric Chopin.

UNITATEA VI. RECAPITULARE

- 1 Completează pe caiet spațiile punctate cu informația corectă, după model.
Semitonul reprezintă ...
Tonul cuprinde ...
Diezul urcă ...
Bemolul coboară ...
Becarul *anulează* efectul alterației anterioare.
- 2 Pornind de la cântecul „Albina“ a cărei cântare model a profesorului ai urmărit-o, rezolvă următoarele cerințe:
 - a) în ce măsură este cântecul;
 - b) indică valorile de note din cântec și spune cât durează fiecare;
 - c) păstrând modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor;
 - d) cântă și tacează (solfegiază);
 - e) cântă cântecul pe cuvinte, cu toată clasa, pe grupe și individual acompaniat de negativul cântecului pe care îl găsești în manualul digital.
- 3 Indică semitonurile existente în cântecul *Albina*. Cântă cântecul acompaniat de negativul pe care îl regăsești în varianta digitală a manualului
- 4* Realizează o fișă de prezentare a compozitorului Gioacchino Rossini notând două aspecte care te-au impresionat.
- 5 Alege una dintre audițiile propuse și motivează alegerea ta.
- 6 Alege un alt cântec învățat și cântă-l împreună cu clasa.

* Acest item va fi dat cu o oră înaintea Recapitulării.

- 1 Pornind de la cântecul *Coborâi din deal în vale*, a cărui cântare model a profesorului ai urmărit-o, rezolvă următoarele cerințe:
- a) în ce măsură este cântecul; 5 p.
 - b) indică valorile de note întâlnite și spune cât durează fiecare; 5 p.
 - c) ce semne de alterație apar în cântec și ce semnificație au; 5 p.
 - d) ce fel de legato apare în cântec; 5 p.
 - e) păstrând modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor; 5 p.
 - f) cântă și tactează (solfegiază); 5 p.
 - g) cântă cântecul pe cuvinte. 5 p.
- 2 Câte semitonuri sunt în cântecul *Coborâi din deal în vale*?
a) 7. b) 8. c) 5. 10 p.
- 3 Prezintă fișa din portofoliu realizată la recapitulare despre compozitorul Geoacchino Rossini. 10 p.
- 4 Împărțiți-vă în două grupe: primul grup va interpreta *Cântec de primăvară*, de Wolfgang Amadeus Mozart, iar al doilea va interpreta *Copilul și floarea*, de Johannes Brahms. Profesorul vostru va hotărî câștigătorul care va obține punctajul maxim. 20 p.
- 5 Cântă cântecul *Săgețile zburătoare* împreună cu colegii tăi, pe grupe și individual, acompaniați de negativul cântecului pe care îl regăsești în varianta digitală a manualului. 15 p.

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

UNITATEA VII. TONALITATEA*

VII.1. GAMELE DO MAJOR ȘI LA MINOR (NATURAL)

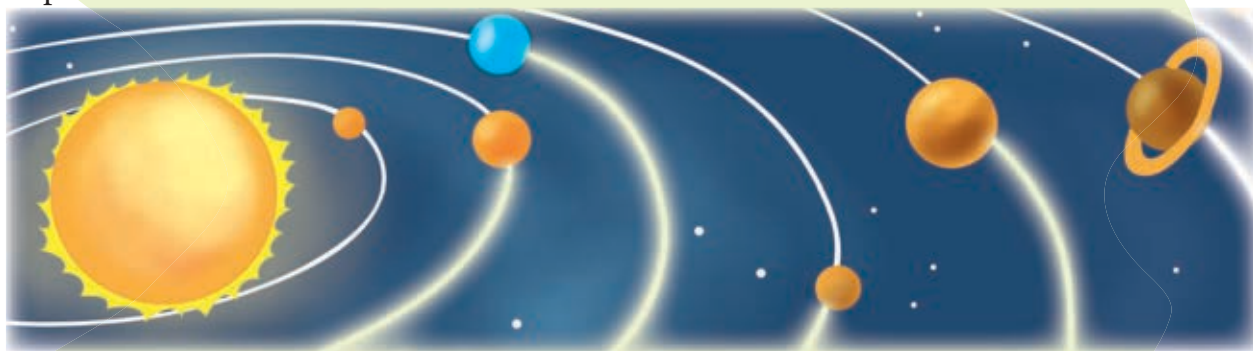
M.: – Dragii mei elevi, astăzi vi-l prezint pe maestrul maștrilor. Cel de la care am învățat mult și cel care a pus lucrurile în ordine în problema aceasta a tonalității. Așadar, în fața voastră – marele Johann Sebastian Bach. Nu uitați, suntem în lumea viselor lui Viorel!

V.: – Dacă este așa, atunci permiteți-mi să-i iau un interviu maestrului.

J.S.B.: – Sunt aici pentru voi. Mai întâi însă aș dori să aflu, Viorele, ce știi tu despre mine.

V.: – L-am auzit pe fratele meu mai mare când vorbea cu un prieten, că, dacă v-ați fi ocupat de fizică și nu de muzică, ați fi devenit un al doilea Einstein. Aveți o minte trăsnet!

J.S.B.: – Oho! Ce frumos! Să revenim la **tonalitate**. Să facem o plimbare în Cosmos.

V. și A.: – În Cosmos?!

J.S.B.: – Observați Soarele, astrul cel mare, are în jurul lui vreo șapte planete care se rotesc mereu urmând drumul (orbita) neabătut. Ce le ține așa, de nu fuge niciuna prin galaxii? Este puterea de atracție a Soarelui, putere numită gravitație.

A.: – Sunt sigură că o să învățăm la fizică despre asta.

J.S.B.: – Desigur. Tot așa stau lucrurile și în muzică. Fiindcă și muzica se supune aceluiași legi universale.

A.: – Ce interesant! Dar care e Soarele și care sunt planetele în muzică?

J.S.B.: – Să cântăm un cântec pe care îl știți încă de la grădiniță.

* Noțiunea de tonalitate nu apare în Programa școlară pentru clasa a V-a, dar exprimarea ei grafică se face prin gamă și arpeggiu.

CEATA LUI PIȚIGOI

Cea - ta lui Pi - țigoi Tre - ce mân - dră prin ză - voi.
Toți lup - tă - tori de soi Dai în - tr - u - nul, ți - pă doi.
A - o - leu, ce tă - ră - boi! Dai în - tr - u - nul, ți - pă doi.

mi do do do mi do do mi fa sol fa mi

A.: -Au! Alunec pe note spre do!

Opriti-vă pe mi și reluați fragmentul din caseta colorată.

mi fa sol fa mi re

Opriti-vă pe re și reluați același fragment.

mi fa sol fa mi re do

Finalul cântecului pe do.

V.: -Domnule profesor, ne este greu să ne oprim pe nota MI sau pe RE. Ne ducem parcă atrași cu putere spre nota DO!

J. S. B. -Ei bine, dragii mei, DO este Soarele și toate celelalte note sunt planetele.

GAMA DO major

Ton Ton Semiton Ton Ton Ton Semiton

TONICA Arpegiul gamei

I II III - IV V VI VII - VIII I III V VIII

REȚINE!

- Prin **TONALITATE** se înțelege gravitarea sunetelor față de un centru numit **tonică**. **Tonalitatea** se exprimă prin **gamă**.
- **GAMA** este ordonarea treptată a sunetelor, începând cu prima treaptă **tonică** și terminând cu repetarea ei, opt trepte mai sus.
- **ARPEGIUL** este cântarea prescurtată a gamei. El este format din treptele I, III, V, VIII. Ordinea tonurilor și a semitonurilor face ca **tonalitatea** să fie **majoră** sau **minoră**: III-IV, VII-VIII – tonalitate majoră, iar II-III, V-VI – tonalitate minoră.

CÂNTECUL GAMEI

Allegretto

mf

Muzică: Richard Rogers

Do e pri - ma no - tă - n ga - mă, Re, mai sus e cu un ton,
 Mi a tre - ia, vezi, ia sea - mă, Fa mai urc un se - mi - ton,
 Sol, ia lo - cul în ar - pe - giu, La, dă to - nul la sol - fe - giu,
 Si, si - la - be - le s - au dus Și - am a - juns la do de sus, de sus, dar, sus. Do, re, mi,
 fa, sol, la, si, do, ——— Do, si, la, sol, fa, mi, re, do.

- Cântă acest cântec respectând etapele învățării.
- Observă că în ultimele patru măsuri este redată integral gama *Do major* în suire și coborâre, iar nota finală este do, deci tonalitatea cântecului este *Do major*.

VAI, SĂRACUL PUI DE CUC

Canon

Muzică: Nelu Ionescu

Versuri: I. U. Soriculia Căldărașu

1. Vai, să - ra - cul pui de cuc, pui de cuc, pui de cuc,
 A că - zut din vârful de nuc, vârful de nuc, vârful de nuc,
 2. La el vi - ne mier - la - n zbor, mier - la - n zbor, mier - la - n zbor:
 „Ce te doa - re, pu - i - șor, pu - i - șor, pu - i - șor?”
 Sus la co - dru ar zbu - ra, ar zbu - ra, ar zbu - ra Nu - l a - ju - tă
 Hai cu mi - ne la ză - voi, la ză - voi, la ză - voi, Că plâng bra - zii
 ni - me - nea, ni - me - nea, ni - me - nea.
 du - pă noi, du - pă noi, du - pă noi.”

VII.2. SĂRBĂTORILE PASCALE

Floriile. Răstignirea. Învierea

AZI CU TOȚI SĂ PRĂZNUIM

Colind

Colecția: Gheorghe Cucu

mf Allegretto

1. Azi cu toți, să prăz - nu - im, pe li - sus să - L prea - mă - rim. —

Hris - tos vi - nen - ce - ti - nel — Spre pa - ti - mă, — ca un — miel. —

2. Azi intră-n Ierusalim
Călare pe mânz asin.
De popor e așteptat
Ca un mare împărat.

Refren

O, mi - nu - ne! O, mi - nu - ne!

3. La poartă e-ntâmpinat,
Toți Osana I-au cântat,
Osana dintru-nălțime,
Că Hristos împărat vine.

4. Pruncii cu stâlپări în mână
Cântă cu toți împreună:
Osana dintru-nălțime,
Că Hristos împărat vine.

LA BUNICA DE FLORII

Muzică și versuri: Anca Toader

mf Allegretto

1. De Flo-rii mai sus pe plai, — La bu-ni-ca în li - va - dă
2. Vi - no te - le - vi - zi - u - ne La bu-ni-ca în li - va - dă!

Es - te-un col - ți - șor de rai — Și nu-i ni - meni ca să-l va - dă.
Să pre-zinți a - șa mi - nu - ne, Lu - mea-n-trea-gă să o va - dă.

Refren

Flori de măr, mi - nuni de flori, Crengi a - plea - că la pă - mânt, Ce ta - blou și

1. 2.

ce cu - lori Cred că în - geri pic - tori sunt. Cred că în - geri pic - tori sunt.

A.: - La mulți ani, Viorele! La mulți ani
tuturor celor care poartă nume de flori!

V.: - Mulțumesc, Adela, pentru urare!

A. și V.: – Domnule profesor Mozart, ce bine că v-ați întors în lumea viselor lui Viorel!

M.: – Să știți că maestrul Bach a fost foarte încântat de voi. Aș fi dorit să-l aduc și pe Händel, dar este ocupat cu sărbătoarea *Învierii*, care se apropie. Dirijează coruri de îngeri. Vă mai amintiți de semitonul celebru MI - FA din opera *Rinaldo* a lui Georg Friedrich Händel? Ei bine, dacă și-a pus în minte să-i aducă slavă lui Dumnezeu, cine să-l poată întrece?

ALELUIA DIN ORATORIUL *MESSIAH** (fragment)

Muzică: Georg Friedrich Händel

Allegretto *mf*

A - le-lu-ia, A - le-lu-ia, A-le-lu-ia, Alelu-ia, A - le - lu-ia,
 A - le-lu-ia, A - le-lu-ia, A-le-lu-ia, Alelu-ia, A - le - lu-ia,
 Lui Dum-ne - zeu cân-ta - vom mă - ri - re, Ale - lu-ia, Alelu-ia, Ale-
 lu-ia, Alelu-ia, Lui Dum - ne - zeu cân-ta - vom mă - ri - re.

• Cântă și învață pe note și pe dinafară primele patru măsuri. Cântă odată cu audierea fragmentului. Fii atent la executarea grupurilor de două șaisprezecimi urmate de două optimi.

• De mai bine de 300 de ani, de câte ori se cântă această parte din oratoriul *Messiah*, în care Händel aduce slavă lui Dumnezeu, publicul se ridică în picioare. Aceasta este puterea muzicii lui Händel.

• *Aleluia*, din Oratoriul *Messiah*, de Georg Friedrich Händel (fragment).

* Acest cântec este o transpoziție din tonalitatea inițială *Re major* în tonalitatea *Do major*.

PROHODUL DOMNULUI (fragment)

Andante *mf* STAREA I

În mor - mânt vi - a - ță pus-ai fost Hris-toa - se și sau
spăi - mân - tat oș - ti - ri - le în - ge - rești, Ple - ca - ciu - nea
Ta cea mul - tă prea - mă - rind.

Moderato *mf* STAREA II

Cu-vi - ne-se dar, Să că - dem la Ți - ne zi - di - to - rul, Ce - la
ce pe cru - ce mâi - ni - le Ți - ai în - tins Și - ai zdro - bit de
tot pu - te - rea ce - lui rău.

- Înviearea și răstignirea lui Iisus Hristos sunt teme abordate de mulți artiști în creațiile lor. Navigând pe internet îți poți îmbogăți mintea și sufletul privind imagini create de mari artiști.

- Celebrul tablou al pictorului Salvador Dali, „Hristos al Sfântului Ioan al Crucii“, înfățișând răstignirea lui Iisus, este un exemplu grăitor.

- O creație remarcabilă este „Înviearea“, a lui Arsenie Boca, lucrare pe care o poți admira direct, făcând o mică excursie până în satul Drăgănescu. În acest sat se află biserica pictată integral de Arsenie Boca, cel care este supranumit „Sfântul Ardealului“.

- Iubirea lui Iisus pentru oameni, pentru viețuitoare este un subiect abordat de pictori. În imaginea alăturată este înfățișat Iisus citind din Biblie copiilor și animalelor.

HRISTOS A-NVIAT

Allegretto Muzică: Gavriil Musicescu

f

Hris - tos a în - vi - at din morți, Cu moar-tea pre moar-te căl-
când Și ce - lor din mor - mân - turi Vi - a - ță dă - ru - in - du - le.

HRISTOS A-NVIAT

mf Muzică: Al. Podoleanu

Hris - tos a în - vi - at din morți, Cu moar-tea pre moar-te căl-
când Și ce - lor din mor - mân - turi Vi - a - ță dă - ru - in - du - le.

- Cântă și învață pe dinafară cântecele Învierii.

- *Requiemul*, de Wolfgang Amadeus Mozart, partea I (fragment).
- *Doamne, Iisuse Hristoase*, de Gh. Cucu, corul Madrigal.
- *Hristos a înviat*, de Al. Buzera, corul Symbol.

UNITATEA VII. RECAPITULARE

- 1 Pornind de la *Cântecul gamei*, a cărui cântare model a profesorului ai urmărit-o, rezolvă următoarele cerințe:
 - a) în ce măsură este cântecul;
 - b) indică valorile de note întâlnite în cântec și spune cât durează fiecare;
 - c) ce semne de alterație apar în cântec și ce efect au ele;
 - d) ce fel de legato apare în cântec;
 - e) ce efect au voltele;
 - f) păstrează modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor tactând măsura;
 - g) cântă cântecul pe cuvinte.
- 2 Scrie pe caiet gama *Do major*; încercuiește tonica; indică semitonurile și treptele arpegiului.
- 3 Scrie pe caiet gama *la minor*; încercuiește tonica; indică semitonurile și treptele arpegiului.
- 4 Ce asemănări și deosebiri există între scările muzicale *Do major* și *la minor*?
De exemplu: au semitonurile între aceleași sunete: mi – fa și si – do.
- 5* Realizează o fișă de prezentare a compozitorului Georg Friedrich Händel, notând două lucruri care te-au impresionat.
- 6 Completează pe caiet spațiile punctate cu informația corectă.
 - a) Arpegiul este ...
 - b) Treptele arpegiului sunt ...
 - c) Un cântec scris în tonalitatea *Do major* se termină de cele mai multe ori cu sunetul ...
 - d) Un cântec scris în tonalitatea *la minor* se termină de cele mai multe ori cu sunetul ...
 - e) O anumită ordine a semitonurilor face ca tonalitatea să fie ... sau ...
 - f) Gama *Do major* are semitonurile între treptele ..., adică între sunetele ...
 - g) Gama *la minor* are semitonurile între treptele ..., adică între sunetele ...

* Acest item va fi dat cu o oră înaintea Recapitulării.

- 1 Pornind de la fragmentul *Aleluia*, din oratoriul *Messiah*, de Georg Friedrich Händel, a cărui cântare model a profesorului ai urmărit-o, rezolvă următoarele cerințe:
- a) în ce măsură este cântecul; 5 p.
 - b) indică valorile de note ce apar în cântec și spune cât durează fiecare; 5 p.
 - c) ce fel de legato apare în cântec; 5 p.
 - d) păstrând modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor; 5 p.
 - e) cântă și tactează măsura; 5 p.
 - f) cântă cântecul pe cuvinte. 10 p.
- 2 a) Prezintă în fața clasei fișa compozitorului Georg Friedrich Händel și motivează ce te-a impresionat din biografia sau creația acestuia. 10 p.
- b) Vorbește în fața clasei despre sentimentele tale, încercate pe parcursul audierii fragmentului din oratoriul *Messiah*, de Georg Friedrich Händel. 15 p.
- 3 Cântă cântecul *La bunica de Florii*, de Anca Toader, împreună cu colegii tăi, pe grupe și individual, acompaniați de negativul cântecului pe care îl regăsiți în varianta digitală a manualului. 15 p.
- 4 Tematica religioasă a fost și este o sursă de inspirație pentru mulți artiști. Figura religioasă cea mai prezentă în creațiile pictorilor, compozitorilor, scriitorilor, sculptorilor, pictorilor de biserici este cea a lui Iisus Hristos.
- Prezintă colegilor imagini ale lui Iisus Hristos, așa cum a fost el perceput de marii creatori ai lumii. 15 p.

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

UNITATEA VIII. ELEMENTE DE DINAMICĂ A INTERPRETĂRII

VIII.1. TERMENII DE MIȘCARE

A.: – Ce doriți să dansați cu noi, domnule profesor?
 M.: – Mă gândesc la câteva dansuri: menuet, barcarolle, vals.
 V.: – Parcă spuneți că sunteți omul vitezei ca Usain Bolt.
 A.: – Hai să-l învârtim nițel cu o sârbă, un brău, o învârtită ca la noi!

SÂRBA PE LOC*

prelucrare de Gheorghe Danga

joc popular românesc

Allegro *mf*

Ro - mâ - nu - lui îi pla - ce Din o - pincisă ia - să foc, El vrea cu toți să
 joa - ce sâr - ba, sârba, tot pe loc. Ba - te ta - re, scu - tu - rând din zur - gă -
 lăi Și mai ta - re, ca - șai jo - cul pe la noi!

• Această sârbă se cântă (și se joacă) cu viteză.

M.: – Stați, măi copii! Mă dau bătut! Ce dansuri rapide aveți! Îmi pare bine, fiindcă acum putem să lămurim problema mișcării.

REȚINE!

• Tempoul reprezintă gradul de mișcare sau viteza cu care se desfășoară o piesă muzicală.

Termenii de mișcare provin din limba italiană și se scriu deasupra portativului.

Mișcare constantă – tempo	Mișcare progresivă – tempo
<i>Adagio</i> – rar, liniștit	<i>Accelerando (Accel)</i> – din ce în ce mai repede
<i>Andante</i> – potrivit de rar	<i>Rallentando (Rall)</i> – din ce în ce mai rar
<i>Moderato</i> – potrivit, moderat	<i>A tempo</i> – revenire la mișcarea inițială
<i>Allegretto</i> – repeedor	
<i>Allegro</i> – repede	
<i>Vivace</i> – vioi, iute	

Accentuările pe sunete izolate folosesc următoarele semne:

> *Marcato* – accentuare normală;

^ *Marcatisimo* – accentuare puternică.

* Acest cântec este o transpoziție din tonalitatea inițială *Fa major* în tonalitatea *Do major*.

TRECUI DEALU' LA BĂIUȚ

Colecția Constantin Arvinte

Andante *mf*

1. Tre - cui dea - lu' la Bă - iuț, — A - dui doi - na a - dui doi - na,
 2. De mă-n-trea - bă oa - re - ca - re, A - dui doi - na a - dui doi - na,
 3. A - pă re - ce din o - luț, — A - dui doi - na a - dui doi - na,

Cu mân - ca - re la dră - guț, — A - dui - doi - na a - dui doi - na.
 Ce-i duc ba - dui de mân - ca - re,
 Pâi - ne cal - dă din grâ - uț, —

Refren instrumental

- Partea instrumentală poate fi executată de profesor sau de un elev la Blokflöte sau clape.
- Cântecul se execută cu o mișcare potrivit de rară (doinită).

URECHILĂ

Muzică și versuri: Valentin Moraru

Allegro *mf*

1. Nu e a - ni - mal pe lu-me mai fri-cos ca U-re-chi-lă!
 El se te-me-a - tât de ta-re, Doam-ne, ți se fa-ce mi-lă.
 2. Doar-me cu un ochi, când doar-me, Ce - lă - lalt des - chis e ga-ta.
 Un dușman de se gă - seș-te, Fu-ge-n-toc-mai ca să-gea-ta.

Refren *Accel* 1. 2. *Rall*

Fu-ge, fu-ge-n goa - na ma-re, Fu-ge, fu-ge, cum vă spui,
 Fu-ge, fu-ge, fu-ge ta-re Fu-ge chiar de um-bra lui.

- Cântă cântecul, respectând etapele învățării și termenii de mișcare.

- *Ciuleandra*, dans popular în interpretarea Mariei Tănase. Observă accelerarea vitezei de execuție.

VIII.2. TERMENII DE INTENSITATE. NUANȚELE

M.: – Viorele, hai să profităm că Adela doarme și să dormim și noi, că am obosit jucând cu voi sârba aceea. Ne-ar trebui un cântec de leagăn, ceva liniștitor.

V.: – Domnule profesor, aveți dumneavoastră unul frumos!

CÂNTEC DE LEAGĂN*

Moderato *p* Text: Radu Costăchescu Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Dormi, na-ni, dormi, pu-i - șor, Um-bre sea - du-nă-n prid - vor

Și din gră - di - nă, prin geam, Lu - na-ți zâm - beș - te pe-un ram.

mf la - tă, nu-i ni-meni pe drum, Pă-sări și floridorm a - cum

p Și cân-tu-n gre-ier de dor. Dormi, na - ni, dormi, pu - i - șor. U- *Rall*

șor. U - șor. *pp*

REȚINE!

- Intensitatea (tăria) cu care se cântă o piesă muzicală se numește **NUANȚĂ**.
- Denumirile termenilor de nuanță provin din limba italiană și se scriu deasupra portativului cu simbol prescurtat.

Intensitate constantă – nuanță	Intensitate progresivă – nuanță
<i>Pianissimo (pp)</i> – foarte încet	<i>Crescendo</i>
<i>Piano (p)</i> – încet	(în italiană se pronunță <i>creșendo</i>)
<i>Mezzopiano (mp)</i> – potrivit de încet	– din ce în ce mai tare
<i>Mezzoforte (mf)</i> – potrivit de tare	<i>Decrescendo</i>
<i>Forte (f)</i> – tare	(în italiană se pronunță <i>decreșendo</i>)
<i>Fortissimo (ff)</i> – foarte tare	– din ce în ce mai încet

* Acest cântec este o adaptare din măsura de 6/8 în măsura de 3/4.

M.: - Treziți-vă copii, nu auziți cum plânge mierla?

MIERLA

Andante

Cântec popular

Plân-ge mier - la lîn-gă râu, măi, C-a ră-mas cui - bul pus-tiu, măi,
 Plân-ge mier - la și sus-pi - nă, Ci-ne oa - re e de vi - nă

Pes - te deal pă - lit de bru-me Au ple-cat pu - ii în lu - me,
 Că sunt ra - mu - ri - le goa - le Și în cui-buri nu mai ja - le.

Pes - te, deal pes - te ce - ta - te Au ple-cat pu - ii de-par - te.
 Doar a - ici sun - teți iu - biți, măi, Hai-deți pu - i - lor ve-niți, măi.

- Puneți voi nuanțele potrivite, așa cum simțiți melodia.

MOARA

Moderato

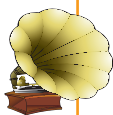
Muzică: Timotei Popovici

1. A - pa cur - ge tot la va - le Și - n - tăl - neș - te moa - ra - n - ca - le, A - pa cur - ge
 2. Iar mo - ra - rul, alb ca moșul, De gră - un - țe um - ple co - șul, Și - n cu rând pos -

mf Refren
 tot la va - le Și - n - tăl - neș - te moa - ra - n - ca - le. Roa - ta mo - rii se - n - vâ - r - te - ște, Nici - de -
 ta - va - i pli - nă De fă - i - nă al - bă, fi - nă.

p
 cum nu se - o - dih - ne - ște. Ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta,
 ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta.

- Cântă cântecul, respectă nuanțele crescendo și decrescendo (< >).

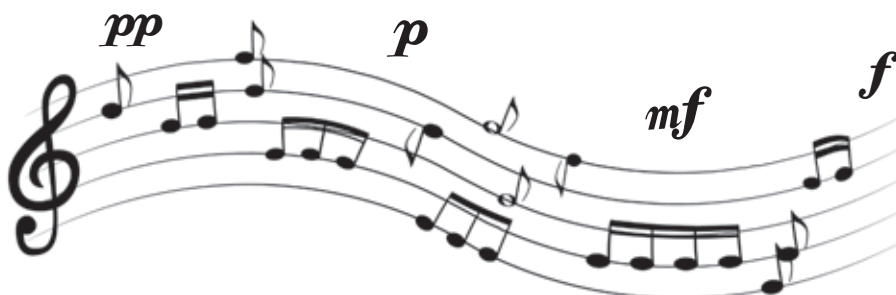

- *Repetiție de concert*, de Wolfgang Amadeus Mozart. Urmărește când apare textul: „dolce, dolce, mezzoforte și sforzando, piano, piano, pianissimo“.
- *Bolero*, de Maurice Ravel. Apreciază măiestria cu care Ravel reușește crescendo prin introducerea de noi instrumente la fiecare repetare a temei muzicale.

UNITATEA VIII. RECAPITULARE

- 1 Cântă cântecul *Urechilă*, după ce ai ascultat cântarea model a profesorului și ai rezolvat următoarele cerințe:
 - a) în ce măsură este cântecul;
 - b) indică valorile de note din cântec și spune cât durează fiecare;
 - c) păstrând modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor;
 - d) identifică termenii de mișcare (tempo) și intensitate (nuanțe) întâlnite în cântec;
 - e) ce semnificație are fiecare;
 - f) cântă și tacează măsura;
 - g) cântă cântecul pe cuvinte, cu toată clasa, pe grupe și individual, acompaniați de negativul cântecului pe care îl regăsiți în varianta digitală a manualului.
- 2* Realizează o fișă de prezentare a compozitorului Maurice Ravel, notând două aspecte care te-au impresionat.
- 3 Interpretează cântecul *Sârba pe loc*, individual, pe grupe și cu toată clasa.
- 4 Completează pe caiet spațiile punctate cu informația corectă a termenilor de intensitate (nuanțe), după model.

Termenii	Semnificație	Prescurtare
Mezzoforte	potrivit de tare	mf
Piano
Forte
Pianissimo
Fortissimo

* Acest item va fi dat cu o oră înaintea Recapitulării.

1 Cântă cântecul *Moara*, după ce ai ascultat cântarea model a profesorului și ai rezolvat următoarele cerințe:

- a) în ce măsură este cântecul; 5 p.
- b) indică valorile de note întâlnite în cântec și precizează cât durează fiecare; 5 p.
- c) păstrând modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor; 5 p.
- d) cântă și tactează măsura; 5 p.
- e) cântă cântecul pe cuvinte, respectând termenii de tempo și nuanțe. 5 p.

2 Completează pe caiet spațiile punctate cu informația corectă, după model.

Nuanțele reprezintă...	Allegro înseamnă...	
Mezzoforte înseamnă...	Andante înseamnă...	
Crescendo înseamnă...	Moderato înseamnă...	
Forte înseamnă...	Allegretto înseamnă...	
Decrescendo înseamnă <i>din ce în ce mai încet</i> .	Tempo reprezintă...	20 p.

3 Prezintă fișa din portofoliu realizată la recapitulare despre compozitorul Maurice Ravel. 10 p.

4 Alege una dintre audițiile propuse la această unitate de învățare și motivează în fața clasei opțiunea ta. 15 p.

5 Cântă cântecul *Fata de păstor* și indică termenii de mișcare (tempo) și de nuanțe. 20 p.

FATA DE PĂSTOR

Muzică: Teodor Teodorescu

1. Fa - ta de păs - tor, o - da - tă, o - i - le... păș - tea, Hei!

2. Fa - ta, stând pe iar - bă, că - tre cuc, râ - zând, gră - i: Hei!

Iar - bă gra - să, flori - fru - moa - se Cu drag cu - le - gea.

Cu - cu - le să - mi fii pro - fet; Câți ani voi tră - i?

Refren

Cu - cul, sus peo ră - mu - rea, foar - te fru - mos glă - su - ia:

Cu - cu, cu - cu, cu - cu, cu - cu, cu - cu, tot cân - ta, Hei! ta. Hei!

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

UNITATEA IX. ELEMENTE DE TIMBRALITATE

IX.1. ELEMENTE DE TIMBRALITATE VOCALĂ

M.: – Dragii mei, eu v-am tot cântat cântecele mele. Este cazul să-mi cântați și voi mie un cântec. Nu?

PSEUDOFABULĂ

Allegretto *p* *mf* *p* Muzică: Adrian Ordean

1. Mi-ti-tel cât un cercel — Da, da, da! Stă pi-tit un șo - ri-cel, —

mf *p* *mf* Refren

Da, da, da, da, da! Tre - mu-rând, bie - tul de el, — Fiind-a - fla - se

din - tr-ocar - te, Fiind-a - fla - se din - tr-ocar - te, Că-n-tr-o nu știu

ca - re sea ră, În-tr-o nu știu ca - re va-ră, În-tr-un nu știu ca - re sat, Sub un nu știu

p Coda *mf*

ca - re pat În-tr-o nu știu ca - re sea-ră Da, da, da! Da, da, da, da, da!

2. Nici prea mare, dar nici mică,
Stă pitită o pisică,
Tremurând și ea de frică,
Refren

3. Terminând de ros un os,
Stă un câine zdrențaros,
Tremurând și el, fricos,
Refren

4. Fără nici-un dinte ros,
Stă un lup foarte nervos,
Tremurând și el vârtos,
Refren

5. Cu piedica puștii trasă
Șade o vânătoareasă,
Tremurând cu tot, cu casă,
Refren - Coda

M.: – Bravo, bravissimo! Cum spune italianul de la care am învățat regulile de belcanto (cântare frumoasă). Văd că ați reușit să le aplicați. Dar cântarea nu se reduce numai la soliștii vocali. Să vedem în câte feluri se poate auzi vocea umană.

REȚINE!

• **TIMBRUL** este calitatea unui sunet muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs: voce sau instrument.

M.: – Când vorbim de vocea umană, timbrul devine ca o amprentă, fiindcă nicio voce nu este la fel cu o alta. Dintre o mie sau un milion de femei care te strigă, pe rând, dragă Viorele, vei recunoaște vocea mamei?

V.: – Pe mama mea? Cum să n-o recunosc!

A.: – Pot fi toate femeile de pe pământ. Vocea mamei o recunosc imediat.

M.: – Eram sigur. Așadar să vedem câte categorii de voci putem deosebi.

REȚINE!

• **Timbrul poate fi:**

- **propriu** – al unei voci sau al unui instrument;
- **individual** – fiecare voce sau instrument se deosebește prin timbru sau culoarea sunetului;
- **al unui grup** – de voci sau instrumente, de soprane, de violi etc.;
- **mixt** – îmbinarea mai multor voci de copii cu voci de adulți, instrumente cu coarde, instrumente de suflat.

• **Tipuri de timbralitate vocală**

Dintre formațiile vocale, corul este cel mai accesibil gen muzical.

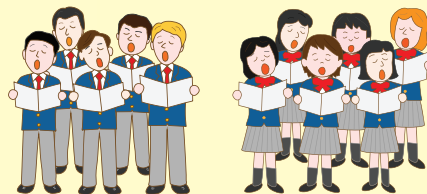
• **Formații vocale:**

– cor de voci egale:	– cor mixt:
cor de copii;	voci de femei și voci de bărbați;
cor de femei;	voci de copii și voci de adulți.
cor de bărbați.	

• **Formații vocale restrânse:**

două voci – duet	cinci voci – cvintet
trei voci – terțet	șase voci – sextet
patru voci – cvartet	

- *Lino Leano*, de Nicolae Ursu – cor mixt.
- *Duetul Lakmé-Mallika*, din opera *Lakmé*, de Léo Delibes.
- *Cvartetul* din opera *Rigoletto*, de Giuseppe Verdi – actul al III-lea.
- *Sextetul* din opera *Lucia di Lammermoor*, de Gaetano Donizetti.
- *Cântec de leagăn*, de Johannes Brahms – cor de copii.
- *Dansurile Polovțiene*, de Alexandr Porfirievici Borodin – cor de femei.
- *Marșul soldaților* din opera *Faust*, de Charles Gounod – cor de bărbați.

IX.2. ELEMENTE DE TIMBRALITATE INSTRUMENTALĂ

M.: – Liniște! Să-l ascultăm pe maestrul Liszt, unul dintre marii pianiști și compozitori ai lumii. Interpretează concertul meu în Do major pentru pian și orchestră.

CONCERT PENTRU PIAN ȘI ORCHESTRĂ ÎN DO MAJOR

Partea a II-a (fragment)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

- După ce audiezi acest fragment, învață și intonează pe note această temă muzicală.
- Observă ce schimbare minunată se petrece cu melodia la apariția celor două semitonuri provenite prin diezi.

SONATA ÎN DO MAJOR

(fragment)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

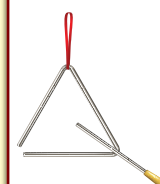

- Observă ce frumos definește Mozart tonalitatea Do major, începând cu sunetele arpegiului.

- Fiecare instrument poate să fie solist, dacă s-au compus lucrări pentru el. Dar mai întâi să vedem de câte feluri sunt instrumentele, cum emit ele sunetele și ce fel de timbru pot avea.

Clasificarea instrumentelor

<p>1. Instrumentele cu corzi produc sunetele prin:</p> 	frecarea corzilor cu arcuș	<ul style="list-style-type: none"> • vioară • violă • violoncel • contrabas
	ciupirea corzilor	<ul style="list-style-type: none"> • harpă • clavecin • chitară
	lovirea corzilor de ciocănele	<ul style="list-style-type: none"> • pian • pianină
<p>2. Instrumentele de suflat</p> 	din lemn	<ul style="list-style-type: none"> • piculină • flaut • oboi • clarinet • clarinet bas • corn englez • fagot
	din alamă	<ul style="list-style-type: none"> • trompetă • corn • trombon • tubă
<p>3. Instrumentele de percuție</p> 	acordabile (care produc sunete)	<ul style="list-style-type: none"> • timpan • xilofon • vibrafon • clopote
	neacordabile (care produc zgomote)	<ul style="list-style-type: none"> • toă mică • toă mare • talgere • triunghi • tamburină • castaniete etc.
<p>4. Instrumentele complexe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • orgă mare • orgă de concert (are cel mai mare registru) 	
<p>5. Instrumentele electronice</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • orgă • chitară • sintetizator • vioară <p>Exemplele pot continua, chiar și toba poate fi electronică</p>	

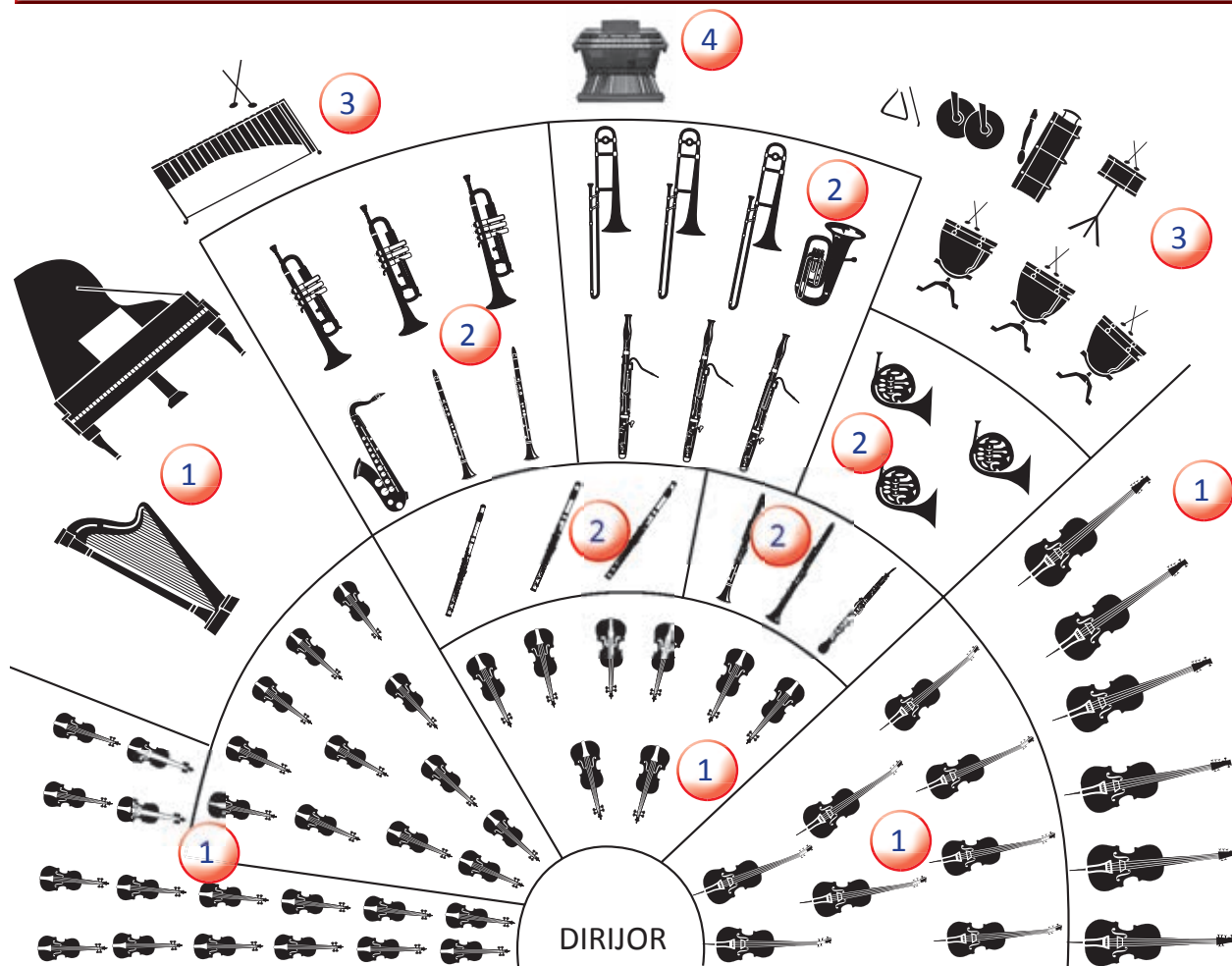

IX.3. TIPURI DE TIMBRALITATE INSTRUMENTALĂ

Formații instrumentale

Formații instrumentale restrânse	Ansambluri orchestrale	Ansambluri mari complexe: vocal-instrumentale
- duo - trio - cvartet - cvintet etc.	- orchestră simfonică	- orchestră cu cor și soliști

Dispunerea instrumentelor în orchestra simfonică

Legendă:

- 1 – Instrumente cu corzi
- 2 – Instrumente de suflat
- 3 – Instrumente de percucie
- 4 – Instrumente complexe

M.: – Aș vrea să-mi oferiți și voi mie un concert. Chemați-vă colegii în ajutor! Eu vă ascult. Sunt spectator.

CONCERT

Versuri: după George Coșbuc

Muzică: Valentin Moraru

mf

Vo. 1. Chiar a-cum în crâng ve-ni Cu o ves-te bu-nă,
2. Vrei pro-gra-mul lă-mu-rit? Stai pu-țin să-l ca-ut!

mf

Vo. la-răși e con-cert co-pii, Merg și eu, și tu să vîi, Mer-gem în pre-
Cu-cul, un so-list ves-tit, De prin al-te țări ve-nit Va cân-ta din

f

mf **p** **mf** **Coda** **f**

Vo. u-nă, Mer-gem în pre-u-nă! Că e dus de-par-te.
fla-ut, Va cân-ta din fla-ut.

mf **p** **mf** **f**

3. Turturelele tenor,
Și-alte voci măiestre,
Glas de fluiet și cimpoi,
Pitpalaci și cintezoii
Și-un taraf de granguri. (bis)

4. Vom cânta și noi ce-om ști,
Cântece din carte.
Și, de va putea veni
Vântul și el va doini,
Că e dus departe. (bis) – Coda

Legendă: Vo.= voce; Bl.= Blokflöte; Cl.=clape; Tr.=trianglu; Tb.= tamburină.

M.: – Puteți să vă adresați maestrului Enescu cu apelativul „domnule profesor“, fiindcă el a fost cu adevărat pedagog, violonist, pianist, dirijor și compozitor.

V.: – Cinci într-unul. Ce grozav! Pot să vă iau un interviu, domnule profesor Enescu?

G.E.: – Doar o singură întrebare, fiindcă nu-mi place să vorbesc despre mine.

V.: – Cum ați reușit să compuneți aceste minunate rapsodii?

G.E.: – Nu este meritul meu pe deplin. Eu am adunat din uriașul tezaur de cântec românesc câteva melodii pe care le-am prelucrat.

M.: – Cum poți, dragă George, să fii atât de modest? Lucrările tale sunt excepționale, tu le-ai dat strălucire!

G.E.: – În *Rapsodia I* am prelucrat cântecele: „Am un leu și vreau să-l beau“, „Ciobănașul“, „Hora morii“, „Sârba“, „Ciocârlia“, iar în *Rapsodia a II-a* – „Sârba lui Pompieru“ și melodia „Mama lui Ștefan cel Mare“ pe cunoscutele versuri ale poetului Dimitrie Bolintineanu.

MELODIE DIN RAPSODIA A DOUA*

Lento

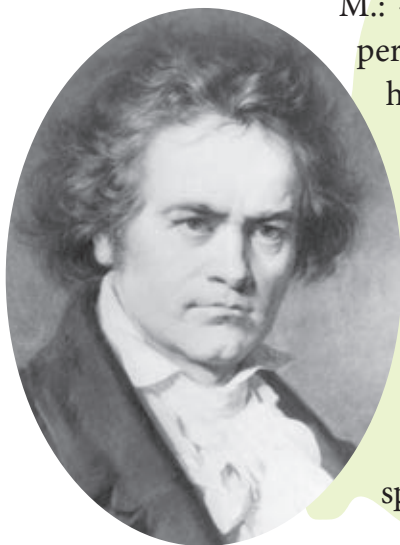
(fragment)

Muzică: George Enescu

M.: – Dar despre creația vieții tale, opera *Oedip*, ce spui? Oedip este personajul tău de suflet. El află că îi este prevăzut un destin cumplit și hotărăște să-și ia singur lumina ochilor. Orb fiind, el strigă: „Soare, vezi ochii mei? Eu mi-am învins destinul.“

G.E.: – Dragul meu, Amadeus, gândește-te puțin și la Beethoven! El și-a învins cu adevărat propriul lui destin și nu este un personaj de operă. Este un genial compozitor, supranumit „Titanul“, deoarece prin muzica sa a zguduit lumea. Lucrările sale vorbesc despre puterea de sacrificiu a eroilor în uverturile *Egmond*, *Coriolan* și în simfonia *Eroica*. Beethoven a trebuit să lupte cu surzenia încă de la vârsta de 30 de ani. Creația *Simfonia a V-a, a Destinului*, confirmă spusele lui, „Omul este mai tare decât destinul“.

* Acest cântec este o transpoziție din tonalitatea inițială *Re major* în tonalitatea *Do major*.

M.: – În finalul *Simfoniei a IX-a*, alături de orchestra simfonică, Beethoven introduce cor și soliști, lansând din nou un mesaj răscolitor. Dacă Händel ridică lumea în picioare dând slavă lui Dumnezeu cu celebrul *Aleluia*, Beethoven ridică publicul în picioare înălțând un imn puternic iubirii între oameni și păcii pe pământ. După ce audiezi acest imn, simți nevoia unui timp de tăcere și de reflecție asupra acestui mesaj. Dragii mei copii, în curând ne vom despărți! Eu vă iubesc mult,... rămas bun... și... să nu mă uitați!

ODA BUCURIEI

Versuri: Friedrich Schiller

Muzică: Ludwig van Beethoven

Traducere: I. U. Soricu

Freu - de schö - ner Göt - ter - fun - ken, Toch - ter aus E - ly - si - um,
 1. Sla - vă ți - e, stea cu - ra - tă, Vo - ie bu - nă pe pă - mânt!
 2. Ci - ne a a - vut no - ro - cul De pri - e - teni buni să dea,

wir be - tre - ten Feu - er - trun - ken, Himm - li - sche, dein Hei - lig - tum!
 As - tăzi te sim - ți m a - proa - pe, Sol din rai, cu soa - re sfânt;
 Ci - ne ști - e cei iu - bi - rea Lân - gă noi cân - tând să stea.

Dei - ne Zau - ber bin - den_ wie - der, was die_ Mo - de streng ge - teilt; al_
 Vra - ja ta a - du - ce_ ia - răși Pe po - por lân - gă po - por; Toți_
 Fe - ri - cit un su - flet_ drag Te poa - te_ fa - ce pe pă - mânt; Ci_
 — le Menschen wer - den Brü - der, wo dein sant - fer Flü - gel weilt!
 — pe lu - me frați noi sun - tem Când a - pari u - șoa - ră - n zbor.
 — ne na sim - ți iu - bi - rea Ple - ce din - tre noi plân - gând.

• Partea a IV-a din *Simfonia a IX-a* (fragmente), de Ludwig van Beethoven.

Viorel: – Cine cântă așa tare?... Acum nu se mai aude muzica! Nu se poate! M-am trezit de-a-binelea? Oh, unde sunteți dragilor, Bach, Händel, Beethoven, Enescu, domnule profesor Mozart? Dacă o sun pe Adela și-i povestesc că eu, colegul ei, Viorel, din clasa a V-a, l-am visat pe Wolfgang Amadeus Mozart, precis îmi va spune că încă mai visez, probabil, sau că am o imaginație bogată. Dacă nici tu, Adela, n-o să mă crezi, cum mă vor crede colegii mei, când le voi povesti!? Dar, ... le voi povesti...

UNITATEA IX. RECAPITULARE RECAPITULARE SEMESTRIALĂ

UNITATEA IX. RECAPITULARE

- 1 Completează pe caiet enunțul:
 - Timbrul vocal este...
 - Timbrul instrumental este...
- 2 Informează-te dintr-o carte de mitologie sau de pe internet despre destinul lui Oedip. Vorbește colegilor despre acest personaj mitologic.
- 3 Cine a compus opera *Bărbierul din Sevilla*?
 - a) Giuseppe Verdi; b) Gioacchino Rossini; c) Wolfgang Amadeus Mozart.
- 4* Cântă împreună cu ceilalți elevi cântecul *Concertul primăverii*, de la pagina 87, respectând indicațiile partiturii și etapele învățării.

RECAPITULARE SEMESTRIALĂ

- 1 Grupează următoarele instrumente: orgă cu fluiere, pian, tobă, vioară, xilofon, clarinet, trompetă, violoncel, corn, harpă, tubă, flaut, trombon, fagot, clavecin, violă, contrabas, orgă electronică.

Instrumente cu corzi ...

Instrumente de suflat ...

Instrumente de percuție ...

Instrumente complexe ...

Instrumente electronice: *orgă electronică*.

- 2 Unește cele două coloane făcând corespondența dintre autor și compoziție.

A. Charles Gounod

B. Georg Friedrich Händel

C. Ludwig van Beethoven

D. Wolfgang Amadeus Mozart

E. Giuseppe Verdi

F. Gioacchino Rossini

1. *Cântec de leagăn*

2. Opera *Faust*

3. Opera *Rigoletto*

4. Opera *Bărbierul din Sevilla*

5. Oratoriul *Messiah*

6. *Simfonia a III-a Eroica*

- 3 Folosindu-te de una dintre fișele existente în portofoliu, despre un compozitor, realizează un scurt interviu imaginar cu acesta.
- 4 Cântă împreună cu toată clasa melodia din *Rapsodia I*, de George Enescu, după ce ai ascultat cântarea model a profesorului, parcurgând etapele învățării unui cântec. Audiază *Rapsodia I*, de George Enescu.

* Această cerință se realizează în funcție de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică.

UNITATEA IX. EVALUARE

- 1 Scrie pe caiet în ce țară s-a născut fiecare dintre compozitorii: Wolfgang Amadeus Mozart, Johann Sebastian Bach, Joseph Haydn, George Enescu. 20 p.
- 2 Selectează una dintre audițiile de la Unitatea IX și motivează alegerea. 20 p.
- 3 Prezintă în fața clasei un interviu imaginar cu compozitorul preferat, folosindu-te de informațiile din portofoliu. 30 p.
- 4 Cântă împreună cu toată clasa, după ce ai ascultat cântarea model a profesorului, cântecul *Pseudo fabulă*, parcurgând etapele învățării. 20 p.

EVALUARE SEMESTRIALĂ

- 1 Scrie pe caiet termenii de tempo care indică o mișcare constantă. 20 p.
- 2 Scrie pe caiet termenii de nuanțe care indică o intensitate progresivă. 20 p.
- 3 a) Alege un cântec din repertoriul semestrului al II-lea și interpretează-l în fața colegilor. 20 p.
b) Vorbește-le colegilor despre sentimentele și trăirile tale determinate de cântec. 10 p.
- 4 Alege dintre audițiile semestrului al II-lea pe cea care ți-a plăcut cel mai mult. Vorbește colegilor despre sentimentele și trăirile tale determinate de compoziția aleasă. 20 p.

La fiecare evaluare se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

RECAPITULARE FINALĂ

1 Cântă împreună cu toții elevii *Oda bucuriei* din *Simfonia a IX-a*, de L.v. Beethoven, după ce ai ascultat cântarea model a profesorului și ai rezolvat următoarele cerințe:

- în ce măsură e cântecul;
- indică valorile de note și spune cât durează fiecare;
- păstrând modelul ritmic întâlnit, cântă înălțimile sunetelor;
- cântă și tactează măsura;
- cântă cântecul pe cuvinte.

2 Vorbește-le colegilor despre sentimentele tale declanșate de *Oda bucuriei*.

3 Alege împreună cu ceilalți elevi, în urma unui vot, trei cântece din repertoriul clasei a V-a și repetați-le în vederea susținerii unui mic concert. Alegeți un dirijor.

4 Formați trei grupuri. Fiecare grup selectează o compoziție dintre cele audiate în acest an școlar și o prezintă în fața clasei, motivându-și alegerea.

- 1 a) Muzica este un limbaj prin care îți poți exprima idei, sentimente, trăiri. Alege un cântec dintre cele învățate anul acesta și cântă-l în fața colegilor. 10 p.
 b) Motivează alegerea ta. 10 p.
- 2 Alege piesa potrivită, cântec sau audiție, pentru a ilustra o stare de veselie, bucurie. 10 p.
- 3 Alege piesa potrivită, cântec sau audiție, pentru a ilustra o stare de melancolie, tristețe. 10 p.
- 4 Prezintă profesorului portofoliul pe care l-ai realizat în timpul anului școlar. 20 p.
- 5 Formați câte un grup vocal restrâns: duet, terțet, cvartet, cvintet, sextet. Alegeți o piesă potrivită pentru fiecare grup vocal și prezentați-o în fața clasei. 20 p.
- 6 Susțineți un mic concert. Alegeți trei cântece care au întrunit cele mai multe voturi și interpretați-le în fața profesorului. 10 p.

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total 100 de puncte.

1. Formează împreună cu ceilalți colegi ai tăi două grupuri. Fiecare grup alege 3 cântece din repertoriul clasei a V-a și le cântă în fața profesorului de muzică. Nu uitați să vă alegeți un dirijor.
2. Ai cunoscut prin intermediul acestui manual mulți compozitori. Selectează unul dintre ei și prezintă-le colegilor una dintre creațiile muzicianului tău favorit. Motivează-ți alegerea.
3. Ai observat că momentele esențiale din existența românului sunt însoțite de cântece. Alege un astfel de cântec și interpretează-l în fața clasei.
4. Formează împreună cu ceilalți colegi trei grupuri. Fiecare grup va ilustra prin interpretarea unui cântec, pe rând, nuanțele pianissimo, mezzoforte și fortissimo.
5. În muzică, la fel ca și în literatură, pictură, sculptură, teatru etc., sunt abordate diferite teme: patriotismul, iubirea, natura, omul, tematica religioasă. Ilustrează fiecare temă cu un cântec învățat sau o compoziție muzicală audiată în acest an școlar.

Clasamentul îl stabilește profesorul de muzică.

ISBN 978-606-706-629-6

9 786067 066296